

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – II) (New-CBCS) Examination, 2016
LEARNING AND TEACHING

Day and Date : Wednesday, 30-11-2016
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- Instructions:** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 20 minutes** in Answer Book Page No. 3.
2) **All questions are compulsory.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 20 Minutes

Marks : 14

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) Intelligence means
A) Ability to think abstract things B) Ability to acquire knowledge
C) Ability to adjust D) Above all
- 2) Relation between sensation and perception is
A) First perception and then sensation B) Sensation and perception at the same time
C) No relation between sensation and perception D) First sensation and then perception
- 3) By sociometric tool one can study
A) Imagination B) Group dynamics C) Forgetting D) Motivation
- 4) The concept of mental age is defined by
A) Turman B) Simon C) Sturn D) Binnet
- 5) The concept of zone of proximal development is stated in _____ theory.
A) Vygotsky's B) Piaget's C) Kohler's D) Bandura's
- 6) Personality is
A) Whole B) Unique
C) Developed from heredity and environment D) Above all
- 7) _____ stated the classroom interaction analysis method.
A) Thorndike B) Rogers C) Flendor D) Skinner
- 8) In constructivist approach of teaching and learning _____ has no importance.
A) Text book B) Activity C) Self experience D) Reference books
- 9) _____ is a dimension of learning.
A) Knowledge B) Beliefs C) Attitude D) All above
- 10) _____ is not the characteristics of learning process.
A) Motivation B) Adjustment C) Reflective action D) Revision
- 11) _____ is the method in which the observation of a person in a controlled situation, takes place.
A) Introspection B) Observation C) Experimental D) All above
- 12) Intelligent quotient of Anil is 143 then he includes in _____ category of intelligence.
A) Very superior B) Superior C) Average D) Genius
- 13) The main source of the motivation is
A) Need B) Habit C) Interest D) Attitude
- 14) Hierarchy of needs is stated by
A) Maslow B) Bandura C) Pavlov D) Judd

मराठी रूपांतर

14

१. योग्य पर्याय निवडा :

- १) बुद्धिमत्ता म्हणजे _____ होय.
 अ) अमूर्त विचार करण्याची क्षमता ब) नवीन ज्ञान संपादन करण्याची क्षमता
 क) समायोजन करण्याची क्षमता ड) वरील सर्व
- २) संवेदन व अवबोध यातील संबंध _____ प्रमाणे असतो.
 अ) अवबोध झाल्यावर संवेदना होते ब) संवेदना व अवबोध एकाच वेळेस होतात
 क) संवेदना व अवबोध यांच्यात संबंध नाही ड) संवेदना झाल्यावर अवबोध होतो
- ३) समाजमिती हे _____ अभ्यासण्याचे साधन आहे.
 अ) कल्पना ब) वर्ग गतिमानता क) विस्मरण ड) प्रेरणा
- ४) मानसिक वयाची संकल्पना _____ यांनी मांडली.
 अ) टर्मन ब) सायमन क) स्टर्न ड) बीने
- ५) विकासाचा अवकाश प्रदेश ही संकल्पना _____ यांच्या उपपत्तीत मांडली.
 अ) व्हायगोत्स्की ब) पियाजे क) कोहलर ड) बांदुरा
- ६) व्यक्तिमत्व हे _____ असते.
 अ) संपूर्ण ब) अनन्यसाधारण
 क) अनुवंश व परिस्थितीतून विकसित होणारे ड) वरील सर्व
- ७) वर्ग आंतरक्रिया विश्लेषण पद्धती _____ यांनी मांडली.
 अ) थॉर्नडाईक ब) रॉजर्स क) फ्लॅन्डर ड) स्किनर
- ८) अध्ययन अध्यापनाच्या ज्ञानरचनावादी दृष्टिकोनात _____ यास महत्व नसते.
 अ) पाठ्यपुस्तक ब) कृती क) स्व अनुभव ड) संदर्भ पुस्तके
- ९) अध्ययनाचे _____ हे परिमाण आहे.
 अ) ज्ञान ब) विश्वास क) अभिवृत्ती ड) वरील सर्व
- १०) अध्ययन प्रक्रियेचे _____ हे लक्षण नाही.
 अ) प्रेरण ब) समायोजन क) प्रतिक्षिप्त क्रिया ड) आवर्तन
- ११) नियंत्रित परीस्थितीमध्ये कोणत्याही व्यक्तीचे निरीक्षण करणारी _____ ही पद्धती आहे.
 अ) आत्मनिरीक्षण ब) निरीक्षण क) प्रायोगिक ड) वरील सर्व
- १२) अनिलाचा बुद्धिगुणांक 143 आहे तर त्याचा _____ या बुद्धिमत्तेच्या गटात समावेश होतो.
 अ) कुशाग्र ब) शीघ्र क) सामान्य ड) अलौकिक
- १३) प्रेरणेचे मुख्य स्रोत _____ हे आहे.
 अ) गरज ब) सवय क) अभिरुची ड) अभिवृत्ती
- १४) गरजांची श्रेणीबद्धता _____ यांनी मांडली.
 अ) मॉस्लो ब) बांदुरा क) पॉव्हलॉव्ह ड) जड्ड

**B.Ed. (Semester – II) (New-CBCS) Examination, 2016
LEARNING AND TEACHING**

Day and Date : Wednesday, 30-11-2016

Marks : 56

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

2. Answer the following **any one** question : **10**
- 1) What is meant by Educational Psychology ? Explain the experimental study method of Educational Psychology.
 - 2) State the meaning of personality and integrated personality. Explain the role of teacher in developing learner's personality.
3. Answer the following **any one** question : **10**
- 1) What is meant by teaching ? Explain the relation of learning and teaching.
 - 2) State the meaning of group dynamics. Explain the sociometry and observation study tools of classroom dynamics.
4. Answer the following **any four** questions in brief : **20**
- 1) Which are the characteristics for recognising special educational needs of the gifted learners ?
 - 2) Explain the concept of teacher effectiveness.
 - 3) How will you keep the good mental health of the learner as a teacher ?
 - 4) Explain the educational implications of Bandura's principles of learning.
 - 5) Explain the concept of memory.
5. Answer the following **any four** questions in brief : **16**
- 1) Explain the concept of perception.
 - 2) What is constructivist approach ?
 - 3) Explain the concept of interpretation of intelligence.
 - 4) State the meaning of motivation in learning.
 - 5) Explain the method of Brain storming.

मराठी रूपांतर

२. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा : 10
- १) शैक्षणिक मानसशास्त्र म्हणजे काय ? शैक्षणिक मानसशास्त्राची प्रायोगिक अभ्यास पद्धती स्पष्ट करा.
 - २) व्यक्तिमत्व व एकात्मिक व्यक्तिमत्वाचा अर्थ सांगा. अध्ययनकर्त्याच्या व्यक्तिमत्व विकासातील शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा : 10
- १) अध्यापन म्हणजे काय ? अध्ययन व अध्यापन यातील परस्परसंबंध स्पष्ट करा.
 - २) समूह गतिशीलतेचा अर्थ सांगा. समूह गतिशीलता अभ्यासण्याचे समाजमिती व निरीक्षण ही साधने स्पष्ट करा.
४. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 20
- १) कुशाग्र अध्ययनकर्त्याच्या विशिष्ट शैक्षणिक गरजा ओळखण्याची गुणवैशिष्ट्ये कोणती ?
 - २) शिक्षक परिणामकारकता ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 - ३) एक शिक्षक म्हणून तुम्ही अध्ययनकर्त्याचे मानसिक आरोग्य चांगले कसे ठेवू शकाल ?
 - ४) बांदुरा यांच्या अध्ययनाबाबतच्या शैक्षणिक तत्वांचे शैक्षणिक परिणाम स्पष्ट करा.
 - ५) स्मरण ही संकल्पना स्पष्ट करा.
५. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 16
- १) अवबोधाची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - २) ज्ञानरचनावादी दृष्टिकोन म्हणजे काय ?
 - ३) बुद्धिमत्ता अर्थनिर्वचनाची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - ४) अध्ययनामधील प्रेरणा याचा अर्थ सांगा.
 - ५) बुद्धिमंथन ही पद्धती स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – II) (New CBCS) Examination, 2016
EDUCATION
Assessment for Learning

Day and Date : Friday, 2-12-2016
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N. B. :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 20 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All** questions are **compulsory**.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 20 Minutes

Marks : 14

1. Choose the correct answer :

14

- i) Increasing progress and development in students learning is the basic principle of _____
A) Assessment B) Evaluation C) Grading system D) Credit system
- ii) Achievement of teaching objectives can be verified by using _____
A) Learning experience B) Tools of evaluation
C) Content D) Methodology of teaching
- iii) Educational measurement is always _____
A) Absolute B) Relative C) Positive D) Negative
- iv) Formative assessment and summative assessment are the components of _____ evaluation.
A) Diagnostic B) Alternative
C) Continuous and comprehensive D) None of these
- v) To express thought is an example of _____ technique of evaluation.
A) Observation B) Introspection C) Sociometric D) Performance
- vi) Affective learning is demonstrated by behaviours indicating _____
A) Attitude B) Knowledge C) Imitation D) Naturalization
- vii) Student uses phrases while writing an essay is an example of _____
A) Understanding B) Precision C) Application D) None of these
- viii) Students portfolio reflects _____
A) Progression B) Hobbies C) Gradation D) Marks
- ix) Teacher gives an opportunity to answer the questions is an example of _____ feedback.
A) Action B) Verbal C) Non-verbal D) Non-verbal expression
- x) Expectation of behavioural change in student is called as _____
A) Instructions B) Information C) Knowledge D) Objectives
- xi) Students are motivated to complete the flow chart is an activity of _____ evaluation.
A) Diagnostic B) Alternative C) Formative D) Constructivist
- xii) Introduction of credit based courses for higher education is suggested by _____
A) Dr. Pandey B) Dr. Kothari
C) Dr. Thorat Sukhadeo D) Dr. Mudaliar
- xiii) Evaluating affective and psychomotor domain _____ grading is used.
A) Direct B) Indirect C) Relative D) Absolute
- xiv) Examinees are allowed to consult their text book is expected in _____ examination.
A) Practical B) Oral C) Open book D) None of these

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहिणे आवश्यक.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- i) विद्यार्थ्यांच्या अध्ययनात प्रगती आणि विकास व्हावा हे मूलभूत तत्त्व _____ चे आहे.
अ) मूल्यनिर्धारण ब) मूल्यमापन क) श्रेणी प्रणाली ड) श्रेयांक प्रणाली
- ii) अध्यापन उद्दिष्टाची साध्यता _____ च्या उपयोगाने तपासता येते.
अ) अध्ययन अनुभव ब) मूल्यमापन साधने क) आशय ड) अध्यापन पद्धती
- iii) शैक्षणिक मापन हे नेहमी _____ असते.
अ) निरपेक्ष ब) सापेक्ष क) सकारात्मक ड) नकारात्मक
- iv) विकासात्मक मूल्यनिर्धारण आणि संकलित मूल्यनिर्धारण हे _____ मूल्यमापनाचे घटक आहेत.
अ) निदानात्मक ब) पर्यायी क) सातत्यपूर्ण व सर्वकष ड) यापैकी नाही
- v) विचार व्यक्त करणे हे _____ मूल्यमापन तंत्राचे उदाहरण आहे.
अ) निरीक्षणात्मक ब) आत्मनिरीक्षणात्मक क) समाजमिती ड) कृती
- vi) भावात्मक अध्ययनाचे दिग्दर्शन हे _____ दर्शविते.
अ) अभिवृत्ती ब) ज्ञान क) अनुकरण ड) स्वाभाविकीकरण
- vii) विद्यार्थी वाक्प्रचारांचा उपयोग करून निबंध लेखन करतात हे _____ उदाहरण आहे.
अ) आकलन ब) अचूकता क) उपयोजन ड) यापैकी नाही
- viii) विद्यार्थी संचिका _____ परावर्तीत करते.
अ) प्रगती ब) छंद क) श्रेणी ड) गुण
- ix) शिक्षक प्रश्नाचे उत्तर देण्याची संधी देतात हे _____ प्रत्याभरणाचे उदाहरण आहे.
अ) कृती ब) शाब्दिक क) अशाब्दिक ड) अशाब्दिक हावभाव
- x) विद्यार्थ्यांच्या वर्तनातील बदल अपेक्षा करणे यास _____ असे म्हणतात.
अ) अनुदेशन ब) माहिती क) ज्ञान ड) उद्दिष्टे
- xi) विद्यार्थ्यांना ओघ-तक्ता पूर्ण करण्यास प्रेरणा दिली ही कृती _____ च्या मूल्यमापनाची आहे.
अ) निदानात्मक ब) पर्यायी क) विकासात्मक ड) ज्ञानरचनावादी
- xii) उच्चशिक्षणासाठी निवड आधारित श्रेयांक अभ्यासक्रम _____ ने सूचविला आहे.
अ) डॉ. पांडे ब) डॉ. कोठारी क) डॉ. थोरात सुखदेव ड) डॉ. मुदलियार
- xiii) भावनात्मक व क्रियात्मक क्षेत्राचे मूल्यमापन करण्यासाठी _____ श्रेणी पद्धतीचा उपयोग केला जातो.
अ) प्रत्यक्ष ब) अप्रत्यक्ष क) सापेक्ष ड) सर्वकष
- xiv) परीक्षार्थींना संदर्भ पुस्तकांची परवानगी घेण्याची अपेक्षा _____ परीक्षेत आहे.
अ) प्रात्यक्षिक ब) तोंडी क) पुस्तकासह ड) यापैकी नाही

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – II) (New CBCS) Examination, 2016
EDUCATION
Assessment for Learning

Day and Date : Friday, 2-12-2016
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Marks : 56

N. B. : All questions are compulsory.

2. Answer the following questions :
- A) What is evaluation ? Describe formative and summative evaluation. **10**
- OR
- B) Write objectives of affective learning and explain its assessment. **10**
3. Answer the following questions :
- A) Explain steps of assessment. **10**
- OR
- B) Explain grading system in educational evaluation. **10**
4. Answer the following questions in brief (**any four**) : **20**
- i) What is need for continuous and comprehensive evaluation ?
 - ii) Write advantages of open book examination.
 - iii) What is feedback ? Explain its importance in learning ?
 - iv) Write objectives of planning of assessment.
 - v) Calculate mean of the following data using assumed mean method.

X	26 – 28	23 – 25	20 – 22	17 – 19	14 – 16	11 – 13	8 – 10	5 – 7
f	2	3	5	7	10	5	6	2

5. Answer the following questions (**any four**) in brief : **16**
- i) Write the process of diagnostic evaluation.
 - ii) What are the types of grading ? Write grading system of five group.
 - iii) What are the various points to be written about student in students portfolio ?
 - iv) Write meaning and importance of choice based credit system.
 - v) Write use of mean, median and mode.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

अ) मूल्यमापन म्हणजे काय ? विकासात्मक आणि संकलित मूल्यमापनाचे वर्णन करा.

१०

किंवा

ब) भावात्मक अध्ययनाची उद्दिष्टे लिहा, त्यांचे मूल्यनिर्धारण स्पष्ट करा.

१०

३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

अ) मूल्यनिर्धारणाच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) शैक्षणिक मूल्यमापनासाठी श्रेणी प्रणाली स्पष्ट करा.

१०

४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ४) :

२०

i) सातत्यपूर्ण आणि सर्वकष मूल्यमापनाची गरज कोणती ?

ii) पुस्तकासह परीक्षेचे फायदे लिहा.

iii) प्रत्याभरण म्हणजे काय ? अध्ययनात त्याचे महत्त्व लिहा.

iv) मूल्यनिर्धारण नियोजनाची उद्दिष्टे लिहा.

v) गृहित मध्यमान पद्धतीने खालील सामग्रीचे मध्यमान काढा.

X	26 – 28	23 – 25	20 – 22	17 – 19	14 – 16	11 – 13	8 – 10	5 – 7
f	2	3	5	7	10	5	6	2

५. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही ४) :

१६

i) निदानात्मक मूल्यमापनाची प्रक्रिया लिहा.

ii) श्रेणी देण्याच्या पद्धती कोणत्या ? पाच गटाची श्रेणी पद्धत लिहा.

iii) विद्यार्थी संचिकेत विद्यार्थ्यांबाबत कोणकोणत्या नोंदी लिहाव्या लागतात ?

iv) निवड आधारित श्रेयांक पद्धतीचा अर्थ व महत्त्व लिहा.

v) मध्यमान, मध्यगा व बहुलकाचे उपयोग लिहा.

SLR-AB – 3

Seat
No.

B.Ed. (Semester – II) (New – CBCS) Examination, 2016
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT : MARATHI
Pedagogy of Marathi (Part – I)

Day and Date : Monday, 5-12-2016
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Max. Marks : 35

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) प्रश्न क्र. १ हा अनिवार्य आहे. प्रश्न क्र. १ वस्तुनिष्ठ प्रश्नांची उत्तरे उत्तरपत्रिकेतील प्रश्न क्र. ३ वर पहिल्या १५ मिनिटांत सोडवावित.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : १५ Minutes

Marks : ७

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

७

रिकाम्या जागी योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

- १) मराठीचा अहिरणी भाषेशी असणारा सहसंबंध पुढीलपैकी _____ चे उदाहरण आहे.
अ) अंतर्गत सहसंबंध
ब) मराठी आणि इतर भाषा
क) मराठी आणि संस्कृत
ड) मराठी आणि हिंदी
- २) एखाद्या विषयावरील तोंडी केलेले विवेचन म्हणजे _____ होय.
अ) व्याख्यान
ब) कथन
क) चर्चा
ड) परिसंवाद
- ३) पुढीलपैकी _____ हे मातृभाषेच्या शिक्षकांसंदर्भात मराठी विषय संघटनेचे काम नाही.
अ) चर्चासत्रांचे आयोजन करणे
ब) सेवांतर्गत प्रशिक्षणाचे आयोजन करणे
क) शिक्षकांना अतिसंरक्षण देणे
ड) संशोधनवृत्ती जागरूक ठेवणे
- ४) काव्यानुभव घेणे म्हणजेच काव्यातील _____ आणि _____ यांचा अनुभव घेणे होय.
अ) स्थायिभाव आणि विभाव
ब) विभाव आणि अनुभाव
क) भावना आणि रस
ड) भावना आणि आनंद

P.T.O.

- ५) मराठीचा शिक्षक म्हणून तुम्ही इयत्ता सातवीच्या बालभारतीच्या पाठ्यपुस्तकातील 'बिनभिंतीची शाळा' या आशयाच्या परिणामकारक अध्यापनासाठी _____ विषयाशी असलेला सहसंबंध लक्षात घ्याल.
- अ) भूगोल
ब) विज्ञान
क) पर्यावरण
ड) अ व क दोन्ही
- ६) विशिष्ट क्षेत्रातील तज्ञांकडून विशिष्ट विषयाची वस्तुनिष्ठ माहिती घेण्यासाठी _____ ची जास्त मदत होते.
- अ) परिसंवाद
ब) मुलाखत
क) चर्चा
ड) पर्यवेक्षित अभ्यास
- ७) महाराष्ट्रात मराठीचे स्थान _____ भाषा असे आहे.
- अ) राजभाषा
ब) पत्रव्यवहाराची भाषा
क) 'अ' व 'ब' दोन्ही
ड) बोली भाषा
-

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – II) (New – CBCS) Examination, 2016
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT : MARATHI
Pedagogy of Marathi (Part – I)

Day and Date : Monday, 5-12-2016

Marks : 28

Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

२. खालील प्रानांची उत्तरे लिहा :

१०

संकल्पना प्राप्ती अध्यापन प्रतिमानाची संरचना सांगून इयत्ता आठवीच्या मराठी व्याकरणातील तुम्ही अध्यापन केलेल्या कोणत्याही एका उपघटकासाठी संकल्पना प्राप्ती अध्यापन प्रतिमानानुसार पाठ नियोजन तयार करा.

किंवा

कृतिसंशोधनाच्या पायऱ्या सांगून मातृभाषेचा शिक्षक म्हणून कृतिसंशोधन आराखडा लेखन करताना तुम्ही कोणकोणत्या बाबी विचारात घ्याल, ते स्पष्ट करा.

३. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

१०

अ) पद्य अध्यापनाचे स्वरूप सांगून उद्देश स्पष्ट करा.

ब) मातृभाषा अध्ययन-अध्यापनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

अ) मातृभाषा अध्यापनाचे साधन म्हणून तुम्ही संगणक व मोबाईलचा तुमच्या अध्यापनात कसा वापर कराल ते लिहा.

ब) सहसंबंध म्हणजे काय ? मराठीचा अन्य शालेय विषयांशी असलेला सहसंबंध सोदाहरण विशद करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा (३ पैकी २) :

८

अ) प्रकल्प पद्धतीच्या पायऱ्या.

ब) मराठीच्या शिक्षकासमोरील आव्हाने.

क) गद्य अध्यापन पद्धतीचे स्वरूप.

SLR-AB – 4

Seat
No.

**B.Ed. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2016
HINDI PEDAGOGY (New – CBCS)**

Day and Date : Monday, 5-12-2016

Max. Marks : 35

Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

- सूचनाएँ :** 1) पहला प्रश्न वस्तुनिष्ठ है। सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) प्रश्न पहिला अनिवार्य हैं। उसे पहले 15 मिनट में उत्तर पत्रिका के पृष्ठ क्रमांक 3 में लिखिए।

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

7

नीचे दिए गए विधानों में चार पर्याय दिए गए हैं। उचित पर्याय चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए।

- 1) हिंदी भाषा का आधुनिक रूप _____ इस बोली को माना जाता है।
अ) ब्रज
ब) अवधि
क) खड़ीबोली
ड) अर्धमागधी
- 2) _____ यह मौखिक रचना का प्रकार है।
अ) रेखाचित्र
ब) एकांकी
क) पत्रलेखन
ड) अंत्याक्षरी
- 3) कल्पना सौंदर्य को परखने की क्षमता _____ इस विधा में अधिकतर होती है।
अ) गद्य
ब) पद्य
क) व्याकरण
ड) अन्य
- 4) _____ यह प्रक्षेपित साधन का प्रकार है।
अ) चित्र
ब) रेडिओ
क) ओएच्. पी.
ड) प्रतिकृती

P.T.O.

- 5) जो शब्द संस्कृत से परिवर्तन होकर आए हैं, उसे _____ शब्द कहते हैं।
अ) देशज
ब) तत्सम
क) तद्भव
ड) विदेशी
- 6) हिंदी भाषा का व्यापक उद्देश्य _____ है।
अ) सामाजिक एकता
ब) राष्ट्रीय एकता
क) वैश्विक एकता
ड) अन्य
- 7) सामाजिक समस्या सुलझाने के लिए _____ यह प्रतिमान उपयुक्त है।
अ) भूमिकापालन
ब) संकल्पना प्रतिमान
क) अ) और ब) दोनों
ड) अन्य
-

Seat No.	
-------------	--

**B.Ed. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2016
HINDI PEDAGOGY (New – CBCS)**

Day and Date : Monday, 5-12-2016

Marks : 28

Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

2. निम्नलिखित प्रश्न का जवाब दीजिए । 10

छात्र के जीवन में भाषा का सामाजिक, भावनिक और बौद्धिक विकास हेतु महत्व स्पष्ट कीजिए ।

अथवा

भारतीय बहुभाषिक समाज में हिंदी का स्थान एवं महत्व स्पष्ट कीजिए ।

3. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए ।

अ) द्वितीय भाषा के रूप में हिंदी अध्यापन के उद्देश्य लिखिए । 5

ब) हिंदी अध्यापन के लिए सहायक शैक्षिक साधन कौन-से हैं ? 5

अथवा

अ) भाषा अध्यापन के सूत्र स्पष्ट कीजिए । 5

ब) हिंदी अध्यापन की पद्धतियाँ स्पष्ट कीजिए । 5

4. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए (कोईभी दो प्रश्न) : 8

1) गद्य अध्यापन का महत्व तथा उद्देश्य लिखिए ।

2) हिंदी भाषा का मराठी भाषासे समवाय बनाइए ।

3) कृति संशोधन की रूपरेखा के मुद्दे कौनसे हैं ?

SLR-AB – 5

Seat No.	
-------------	--

**B.Ed. (Semester – II) (New – CBCS) Examination, 2016
PEDAGOGY OF ENGLISH (Part – I)**

Day and Date : Monday, 5-12-2016
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Max. Marks : 35

- N. B. :** 1) **All** questions are **compulsory**.
2) **Right side** shows the figures of the **marks** of questions.
3) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Select the correct answer for the following :

7

- 1) Language laboratory is the example of _____ aid.
 - a) Audio
 - b) Visual
 - c) Audio-visual
 - d) None of the above
- 2) 'Reading' is focused in _____ method.
 - a) Direct method
 - b) Dr. West's new method
 - c) Bilingual method
 - d) Eclectic method
- 3) 'Our youths should acquire knowledge from all sources'. It is mentioned by
 - a) Secondary Education Commission
 - b) Indian Education Commission
 - c) Radhakrishnan Commission
 - d) Above all
- 4) 'The desired goal or outcome at which instruction is aimed is known as objective'. It is defined by
 - a) P. Gurrey
 - b) Dr. Bloom
 - c) Dr. West
 - d) Dr. Best

P.T.O.

- 5) _____ is an overall plan for the orderly presentation of language material.
- a) Approach
 - b) Method
 - c) Skill
 - d) Technique
- 6) Modesty, dignity of labour, punctuality and neatness are the examples of
- a) Skills
 - b) Values
 - c) Core-elements
 - d) Above all
- 7) Syllabus is an outline of course of study to be completed in
- a) Fixed time
 - b) Not fixed time
 - c) All time
 - d) None of above
-

Seat No.	
---------------------	--

**B.Ed. (Semester – II) (New – CBCS) Examination, 2016
PEDAGOGY OF ENGLISH (Part – I)**

Day and Date : Monday, 5-12-2016
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Marks : 28

N. B. : All questions are compulsory.

2. What is the structure of English ? What points do you consider to construct the structure of English ? What is the use of structure of English for English teachers ? **10**

OR

What is an approach ? How do you use communicative approach in the classroom ? **10**

3. a) What are the aims and objectives of teaching English at secondary level ? **10**
b) What is phoneme ? What is the use of phonemes in English language ?

OR

- a) What are the specifications of instructional objective listening ? **10**
b) What is syntax ? What are the two parts of a sentence ?

4. Answer the following (**any two**) : **8**

- a) What is the direct method ? What are the merits of the direct method ?
b) What points do you consider for the nature of English language ?
c) Transform the followings as directed.
I) Radha said to Ganesh, "What do you think about my lessons"
(Make it indirect speech)
II) Suresh was singing a song. (Change the voice)
III) Seeta is as beautiful as Meena. (Change the degree)
IV) Let the pictures be painted. (Change the voice)

SLR-AB – 6

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – II) (New – CBCS) Examination, 2016
PEDAGOGY OF MATHEMATICS (Part – I)**

Day and Date : Monday, 5-12-2016

Max. Marks : 35

Time : 10.30 a.m. to 12 noon

N.B. : Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book Page No. 3. Each question carries one mark.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative and fill in the blanks:

7

- 1) The book Sidhant Shiromani was written by _____
 - a) Ramanujan
 - b) Bhaskaracharya
 - c) Aryabhata
 - d) Bramhagupta
- 2) _____ is an example of long term objective.
 - a) Appreciation
 - b) Skill
 - c) Knowledge
 - d) Understanding
- 3) Thinking can be taught is an assumption of _____ model.
 - a) Concept attainment
 - b) Inductive thinking
 - c) Advance organizer
 - d) Inquiry
- 4) The study under monitoring of the teachers is called
 - a) Home work
 - b) Assignment
 - c) Supervised study
 - d) Revision
- 5) _____ helps in developing Logico Mathematical Intelligence among the students.
 - a) Maths games
 - b) Maths Quiz
 - c) Maths fair
 - d) Maths club
- 6) Generalized form of arithmetic is ____
 - a) Algebra
 - b) Geometry
 - c) Trigonometry
 - d) Statistics
- 7) Learning by doing is principle of _____ method.
 - a) Inductive
 - b) Analytical
 - c) Deductive
 - d) Experimental

P.T.O.

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा व रिक्तस्थाना जागा भरा.

7

- 1) सिद्धांत शिरोमणी हे पुस्तक _____ यांनी लिहीले.
 a) रामानुजन b) भास्कराचार्य c) आर्यभट्ट d) ब्रह्मगुप्त
- 2) _____ हे दुरगामी उद्दिष्ट्ये उदाहरण आहे.
 a) रसग्रहण b) कौशल्य c) ज्ञान d) आकलन
- 3) विचार करण्यास शिकवता येते हे _____ प्रतिमानाचे गृहीतक आहे.
 a) संकल्पना प्राप्ती b) उद्गमन विचार
 c) अग्रत संघटक d) पृच्छा
- 4) शिक्षकांच्या देख रेखी खाली केलेल्या अभ्यासास _____ म्हणतात.
 a) गृहपाठ b) स्वाध्याय
 c) पर्यवेक्षित अभ्यास d) उजळणी
- 5) विद्यार्थ्यांमध्ये तार्किक गणितीय बुद्धिमत्ता विकसित करण्यासाठी _____ ची मदत होते.
 a) गणित खेळ b) गणित कोडी
 c) गणित जत्रा d) गणित छंद मंडळ
- 6) अंकगणिताये सामान्य रूप म्हणजे
 a) बीजगणित b) भूमिती c) त्रिमिती d) संख्याशास्त्र
- 7) कृति द्वारा शिक्षण हे _____ पद्धतीचे तत्व आहे.
 a) उद्गामी b) पृथःकरण c) अवगामी d) प्रयोगशाळा

Seat No.	
-----------------	--

**B.Ed. (Semester – II) (New – CBCS) Examination, 2016
PEDAGOGY OF MATHEMATICS (Part – I)**

Day and Date : Monday, 5-12-2016

Marks : 28

Time : 10.30 a.m. to 12 noon

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**

- 1) Illustrate the correlation of Mathematics with other School Subjects.
- 2) Explain the Inductive method of Teaching Mathematics with suitable examples.

3. Answer the following questions : **10**

- 1) Explain maxims of teaching mathematics. **(5)**
- 2) Explain how you will introduce the unit simple interest. **(5)**

OR

- 1) Explain the characteristics of Scientific method. **5**
- 2) Explain how you will introduce the unit volume of cylinder. **5**

4. Answer the following questions in brief (**any two**) : **8**

- 1) Write the contribution of Ramanujan in Mathematics.
- 2) Explain the merits and demerits of Synthetic method.
- 3) Write short note on Brain storming.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणत्याही एक): 10
- 1) गणिताचा इतर शालेय विषयांशी समवाय उदाहरणासह स्पष्ट करा.
 - 2) गणित अध्यापनाची उद्गामी पद्धती योग्य उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : 10
- 1) गणित अध्यापनाची सूत्रे स्पष्ट करा. 5
 - 2) सरळ व्याज या घटकाची प्रस्तावना तुम्ही कशी कराल ? 5
- किंवा**
- 1) वैज्ञानिक पद्धतीची वैशिष्ट्ये लिहा. 5
 - 2) वृत्ताचिती चे घनफळ या घटकाची प्रस्तावना तुम्ही कशी कराल ? 5
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : 8
- 1) रामानुजनचे गणितातील योगदान लिहा.
 - 2) संयोजन पद्धतीचे गुण-दोष स्पष्ट करा.
 - 3) “बुद्धिमंथन” यावर टीप लिहा.
-

SLR-AB – 7

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – II) (New CBCS) Examination, 2016
PEDAGOGY OF URDU

Day and Date : Monday, 5-12-2016

Max. Marks : 35

Time : 10.30 a.m. to 12.00 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**

7

Šá â â ð ð í

Û š í š _____ " ð š " (1

Ê í (b) í (a

Ê (d) " í (c

Û _____ " Š (2

Ê Ê (b) ð â (a

Ê Š £ í (d) ^a ð ð (c

Û í _____ ð « « š (3

(d) (c) (b) í (a

Û í ð _____ ^a š ð (4

ð í š í (d) í (c) í (b) ð í (a

P.T.O.

Ü | | | | _____ µ | (5

Ł (b (a

µ | š | (d | (c

Ü | _____ µ | | (6

(d µ (c (b « á (a

Ü || | | _____ š š Ł « (7

| (b µ (a

| « (d | « (c

10

(š): | µ Ł .î

Ü « ' | | « á « š â (í

í Ł « | | í š š š Ł « á (î

10

: Ý | µ Ł .î

Ü a | « ë (a

í Ł š « | | | « « µ Ā µ | « Ā (b

OR

Ü « š (a

Ü « Ł I I μ I (b

8

(« š): Ý I μ Ł .ð

Ü Ł I « SCF2010 (i

Í I « I « (î

Ü I Ł Ê I (i

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – II) (New-CBCS) Examination, 2016
PEDAGOGY OF GENERAL SCIENCE**

Day and Date : Wednesday, 7-12-2016
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Max. Marks : 35

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) Figures to **right** side indicate **full** marks.
3) Q. No. **1** is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. **3**.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose correct alternatives :

7

- 1) The researchers of Dr. A.P.J. Abdul Kalam is related with _____
 - a) Atom
 - b) Missiles
 - c) Light
 - d) Nuclear physics
- 2) The student explains the concept of force. This specification is of _____ objective.
 - a) Knowledge
 - b) Understanding
 - c) Application
 - d) Skill
- 3) “Learning by doing” principle is used in _____ method of teaching.
 - a) Experimental
 - b) Project
 - c) Heuristic
 - d) All above
- 4) Inquiry Training Model of teaching is discovered by _____
 - a) Richard Suchman
 - b) David Ausubel
 - c) Jerom Bruner
 - d) Bruce Joyce
- 5) Programmed learning technique of teaching science was based on _____ research.
 - a) Dr. Skinner
 - b) Markle
 - c) Paul B. Diedrich
 - d) Kill Patric
- 6) The presentation of content with the help of diagram and text is called as _____
 - a) Graph
 - b) Model
 - c) Chart
 - d) Picture
- 7) The radioactivity was discovered by _____
 - a) Madam Query
 - b) Henry Bequerrel
 - c) Karl Landsteiner
 - d) Albert Einstein

मराठी रूपांतर

7

1. योग्य पर्याय निवडा :

- 1) डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम यांची संशोधने _____ शी संबंधित आहेत.
 अ) अणु ब) क्षेपणास्त्रे क) प्रकाश ड) केंद्रकीय भौतिकशास्त्र
- 2) विद्यार्थी बलाची संकल्पना स्पष्ट करतो. हे स्पष्टीकरण _____ या उद्दिष्टाशी निगडीत आहे.
 अ) ज्ञान ब) आकलन क) उपयोजन ड) कौशल्य
- 3) “कृतीतून शिक्षण” या तत्त्वावर आधारलेली _____ ही अध्यापनाची पद्धती आहे.
 अ) प्रायोगिक ब) प्रकल्प क) स्वयंशोधन ड) वरील सर्व
- 4) ‘पृच्छा प्रशिक्षण प्रतिमान’ चा शोध _____ यांनी लावला.
 अ) रिचर्ड सचमन ब) डेव्हीड आसुबेल
 क) जेरॉम ब्रूनर ड) ब्रूस जॉयस
- 5) क्रमान्वित अध्ययन हे अध्यापनाचे तंत्र _____ यांच्या संशोधनावर आधारलेले आहे.
 अ) डॉ. स्किनर ब) मार्कल
 क) पॉल बी. डार्डरिच ड) किल पॅट्रीक
- 6) आकृती व लिखाणाच्या सहाय्याने केलेले आशयाचे सादरीकरण म्हणजे _____ होय.
 अ) आलेख ब) प्रतिकृती क) तक्ता ड) चित्र
- 7) किरणोत्सारिताचा शोध _____ यांनी लावला.
 अ) मादाम क्युरी ब) हेन्री बेक्वेरल
 क) कार्ल लँडस्टायनर ड) अल्बर्ट आर्नस्टाईन

Seat No.	
-------------	--

**B.Ed. (Semester – II) (New-CBCS) Examination, 2016
PEDAGOGY OF GENERAL SCIENCE**

Day and Date : Wednesday, 7-12-2016

Marks : 28

Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to right side indicate full marks.**

2. What do you mean by correlation of science ? How will you correlate science within the subject and with other subject ? **10**

OR

Explain demonstration method of teaching science with respect to nature, steps, precautions, merits and demerits of using method. **10**

3. A) Explain science club with respect to objectives and functions. **5**
B) Explain the steps of action research. **5**

OR

A) How will you teach the concept of static electricity to the Standard VIII students ? **5**

B) What learning experiences should be given while teaching “friction” concept ? **5**

4. Answer the following questions in brief (**any two**) : **8**
- 1) Write the instructional objectives and its specifications on any topic of science.
 - 2) How will you implement visual teaching aids in teaching of science ?
 - 3) Write a note on maxims of teaching.

मराठी रूपांतर

2. शास्त्राचा समवाय म्हणजे काय ? शास्त्राचा शाखांतर्गत व इतर विषयाशी समवाय कसा साधाल ? 10

किंवा

शास्त्र अध्यापनाची प्रयोग दिग्दर्शन पद्धती तिचे स्वरूप, पायऱ्या, दक्षता, गुण-दोष या मुद्द्यांच्या आधारे स्पष्ट करा. 10

3. अ) शास्त्र मंडळाची उद्दिष्टे आणि कार्ये विशद करा. 5

ब) कृती संशोधनाच्या पायऱ्या स्पष्ट करा. 5

किंवा

अ) इयत्ता ८ वीच्या विद्यार्थ्यांना 'स्थितिक विद्युत' ही संकल्पना कशी शिकवाल ? 5

ब) "घर्षण" ही संकल्पना शिकविताना कोणकोणते अध्ययन अनुभव द्याल ? 5

4. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : 8

1) विज्ञानातील कोणत्याही एका घटकावर आधारित दैनंदिन अध्यापनाची उद्दिष्टे व स्पष्टीकरणे लिहा.

2) शास्त्र अध्यापनात दृक शैक्षणिक साधनांचा वापर कसा कराल ?

3) "अध्यापनाची सूत्रे" यावर टीप लिहा.

Seat No.	
----------	--

B.Ed. – I (Semester – II) (New – CBCS) Examination, 2016
Pedagogy of School Subject
PEDAGOGY OF HISTORY

Day and Date: Wednesday, 7-12-2016
Time: 10.30 a.m. to 12.00 noon.

Max. Marks: 35

- N.B. :**
- 1) **All questions are compulsory.**
 - 2) **Figures to the right indicate full marks.**
 - 3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book Page No. 3. Each question carries one mark.**

MCQ/Objective type question

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative.

7

- 1) Literary aspect of history was rejected by the great historian
 - a) Volteyar
 - b) V.D. Ghate
 - c) E.H. Carr
 - d) Liopold Hon Ranke
- 2) The best useful method out of various methods of teaching history at primary level is
 - a) Problem solving
 - b) Discussion
 - c) Story telling
 - d) Lecture
- 3) Osburne has suggested to use _____ technique in the year of 1957.
 - a) Seminar
 - b) Brain storming
 - c) Panel Discussion
 - d) Group Discussion
- 4) Jurisprudential model developed by
 - a) Hilda Taba
 - b) Shevar Donald Oliver and James
 - c) David Ausubel
 - d) Funny Sheffal and George Sheffal
- 5) The following learning experience is useful to explain the information about forts.
 - a) Model
 - b) Verbal experience
 - c) Picture
 - d) Direct visit
- 6) 'No Document No History' was called by
 - a) Logilos and Sinboss
 - b) Travelian
 - c) Heppold and Berkheart
 - d) Herodotus
- 7) Time charts clears _____ historical events.
 - a) Past
 - b) Future
 - c) Film
 - d) Chronological

P.T.O.

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

7

1) थोर इतिहासकार _____ यांनी इतिहासाचे साहित्यिक रूप अमान्य केले.

अ) वॉल्टेअर

ब) वि.द. घाटे

क) इ.एच. कार

ड) लिओपोल्ड हॉन रॅके

2) इतिहास अध्यापनाच्या विविध पद्धतीपैकी प्राथमिक स्तरावर उपयुक्त ठरणारी सर्वोत्तम पद्धती म्हणजे _____ होय.

अ) समस्या निराकरण

ब) चर्चा

क) कथा कथन

ड) व्याख्यान

3) सन 1957 मध्ये ऑसबर्न यांनी _____ तंत्राचा वापर करण्यास सूचवले.

अ) परिसंवाद

ब) बुद्धिमंथन

क) पथक चर्चा

ड) गट चर्चा

4) न्यायतत्वशास्त्रीय प्रतिमान _____ यांनी विकसित केले.

अ) हिल्डा टाबा

ब) शेव्हर डोनाल्ड ऑलिव्हर व जेम्स

क) डेव्हिड आसुबेल

ड) फनी शेफल व जॉर्ज शेफल

5) किल्ल्याची माहिती स्पष्ट करण्यासाठी _____ हा अध्ययन अनुभव अधिक उपयुक्त ठरतो.

अ) प्रतिकृती

ब) शाब्दीक अनुभव

क) चित्र

ड) प्रत्यक्ष भेटी

6) 'No Document No History' असे _____ यांनी म्हटले आहे.

अ) लॉजीलॉस व सेनबॉस

ब) ट्राव्हिलियन

क) हेप्पोल्ड व बर्कहर्ट

ड) हिरोडोट्स

7) कालपटामूले इतिहासातील घटनांचा _____ स्पष्ट होतो.

अ) भूतकाल

ब) भविष्यकाल

क) चित्रपट

ड) कालानुक्रम

Seat No.	
----------	--

B.Ed. – I (Semester – II) (New – CBCS) Examination, 2016
Pedagogy of School Subject
PEDAGOGY OF HISTORY

Day and Date: Wednesday, 7-12-2016
Time: 10.30 a.m. to 12.00 noon

Marks: 28

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

2. Answer the following question (**any one**). **10**
- 1) What are various values of teaching history at secondary level ? How will you inculcate values as a teacher ?
 - 2) Which are the visual and audio-visual aids ? How will you use charts and models for effective teaching of history ? Explain with examples.
3. Answer the following questions in brief.
- a) How is useful dramatization device in teaching history ? **5**
 - b) Explain the rights of citizens as per Indian Constitution. **5**
- OR
3. a) Illustrate how will you select method and teaching aids for effective teaching of 'Third Battle of Panipath'. **5**
- b) Explain the importance of role playing model in teaching history. **5**
4. Answer the following questions (**any two**). **8**
- a) Explain the need and importance of history room.
 - b) State the contribution of Sir Jadunath Sarkar in Historiography.
 - c) Explain the advantages of co-operative learning.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक). **10**
- 1) माध्यमिक स्तरावरील इतिहास अध्यापनाची विविध मूल्ये कोणती ? तुम्ही एक शिक्षक या नात्याने मूल्यांची रुजवणूक कशी कराल ?
 - 2) हक आणि हकश्राव्य साधने कोणती ? इतिहासाच्या प्रभावी अध्यापनासाठी तुम्ही तक्ते व प्रतिकृतींचा वापर कसा कराल ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

3. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

- अ) इतिहास अध्यापनात नाय्यीकरण प्रयुक्ती कशी उपयुक्त ठरते ? 5
- ब) भारतीय राज्यघटनेनुसार नागरिकांचे हक्क स्पष्ट करा. 5

OR

3. अ) 'पानिपतची तिसरी लढाई' या घटकाच्या प्रभावी अध्यापनासाठी कोणती पद्धती व शैक्षणिक साधनांची निवड कराल ते सोदाहरण स्पष्ट करा. 5
- ब) इतिहास अध्यापनात भूमिकापालन प्रतिमानाचे महत्त्व स्पष्ट करा. 5
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन). 8

- अ) इतिहास कक्षाची गरज व महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) सर जदुनाथ सरकार यांचे इतिहासलेखनातील योगदान स्पष्ट करा.
- क) सहकार्यात्मक अध्ययनाचे फायदे स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – II) (New – CBCS) Examination, 2016
PEDAGOGY OF SCHOOL SUBJECT : GEOGRAPHY PEDAGOGY

Day and Date : Wednesday, 7-12-2016
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Max. Marks : 35

- Instructions:** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures of the right side indicate full marks.**
3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book Page No. 3. Each question carries one mark.**

Duration : 15 Minutes

1. Choose the correct alternative :

7

- 1) Arrange the following teaching process in correct order
 - i) Relate the present knowledge with previous one
 - ii) Evaluation
 - iii) Formulating instructional objectives
 - iv) Presentation of instructional material

A) (i), (ii), (iii), (iv) B) (ii), (i), (iii), iv
C) (iv), (iii), (i), (ii) D) (iii), (i), (iv), (ii)
- 2) Selection of teaching methods are always depends upon
 - I) Nature of content
 - II) Level of students
 - III) Knowledge of the teacher
 - IV) Educational aids

Choose the correct answer from the given codes.
A) I and III B) I and II C) I and IV D) III and IV
- 3) 'Meaningful verbal learning' this is a purpose of _____ models of teaching.
 - A) Advance organizer model
 - B) Concept Attainment model
 - C) Role play model
 - D) Scientific Inquiry model
- 4) The process of educational action research involves the following steps.
 - 1) Collection of data
 - 2) Statement of objectives
 - 3) Selecting the problem
 - 4) Analysis and interpretation of data
 - 5) Implementation of conclusions

Which of the following sequence is correct ?
A) 1, 2, 3, 4, 5 B) 5,4, 3, 2, 1
C) 3, 2, 1, 4, 5 D) 2, 3, 1, 4, 5
- 5) The following _____ objectives are includes in cognitive domain.
 - A) Knowledge, skill, understanding
 - B) Understanding, application, skill
 - C) Application, understanding, knowledge
 - D) Knowledge, understanding, skill
- 6) 'Student participates in programmes of Geography club' is the specification of _____ objective.
 - A) Understanding
 - B) Interest
 - C) Knowledge
 - D) Skill
- 7) The following _____ sentence is incorrect about constructivism.
 - A) The learners are actively involved
 - B) The environment is democratic
 - C) The activities are interactive and student centered
 - D) The teaching-learning activities are teacher centered

मराठी भाषांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

७

- १) खालील पर्यायामधून अध्यापन प्रक्रियेचा योग्य क्रम लावा
i) पूर्वज्ञान वर्तमान ज्ञानाशी जोडणे
ii) मूल्यमापन
iii) वर्गाध्यापनाची-उद्दिष्टे निश्चित करणे
iv) अनुदेशन साधनाचे प्रस्तुतीकरण
अ) (i), (ii), (iii), (iv) ब) (ii), (i), (iii), (iv) क) (iv), (iii), (i), (ii) ड) (iii), (i), (iv), (ii)
- २) अध्यापन पद्धतीची निवडही नेहमी _____ वर अवलंबून असते.
I) आशयाचे स्वरूप
II) विद्यार्थी स्तर
III) शिक्षकाचे ज्ञान
IV) शैक्षणिक साधने
दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्यायाची निवड करा.
अ) I आणि III ब) I आणि II क) I आणि IV ड) III आणि IV
- ३) 'अर्थपूर्ण शाब्दिक अध्ययन' हा हेतू _____ अध्यापन प्रतिमानाचा आहे.
अ) अग्रत संघटक प्रतिमान ब) संकल्पना प्राप्ती प्रतिमान
क) भूमिका पालन प्रतिमान ड) वैज्ञानिक पृच्छा प्रतिमान
- ४) शैक्षणिक कृती संशोधनामध्ये खालील पायऱ्यांचा समावेश होतो
१) माहितीचे संकलन २) उद्दिष्टांची विधाने
३) समस्येची निवड ४) माहितीचे विश्लेषण व अर्थनिर्वचन
५) निष्कर्षाची अंमलबजावणी
वरील पायऱ्यांचा विचार करता कृती संशोधनाच्या पायऱ्यांचा योग्य क्रम कोणता ?
अ) १, २, ३, ४, ५ ब) ५, ४, ३, २, १ क) ३, २, १, ४, ५ ड) २, ३, १, ४, ५
- ५) खालीलपैकी _____ उद्दिष्टांचा समावेश बोधात्मक क्षेत्रामध्ये होतो.
अ) ज्ञान, कौशल्य, आकलन ब) आकलन, उपयोजन, कौशल्य
क) उपयोजन, आकलन, ज्ञान ड) ज्ञान, आकलन, कौशल्य
- ६) 'विद्यार्थी भूगोल मंडळाच्या कार्यक्रमात भाग घेतो' हे _____ उद्दिष्टाचे स्पष्टिकरण आहे.
अ) आकलन ब) अभिरुची क) ज्ञान ड) कौशल्य
- ७) खालीलपैकी _____ वाक्य/विधान ज्ञानरचनावाद विषयी चुकीचे आहे.
अ) अध्ययन कर्त्याचा कृतीयुक्त सहभाग
ब) लोकशाहीवादी वातावरण असते
क) विद्यार्थीकेंद्री आणि आंतरक्रियात्मक कृतींचा समावेश
ड) शिक्षक केंद्रीत अध्ययन-अध्यापन कृतींचा समावेश

Seat No.	
-------------	--

**B.Ed. (Semester – II) (New – CBCS) Examination, 2016
PEDAGOGY OF SCHOOL SUBJECT : GEOGRAPHY PEDAGOGY**

Day and Date : Wednesday, 7-12-2016

Marks : 28

Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures of the right side indicate full marks.*

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**

1) What is correlation ? Explain in detail how will you correlate Geography subject with mathematics and science subject.

OR

2) State the various teaching methods of Geography subject and explain in detail project teaching method with suitable example.

3. Answer the following questions in brief : **10**

A) State the functions of Geography club.

B) Explain the steps of action research.

OR

A) What are the elements of maps are essential for map reading ?

B) State the types of agriculture in Maharashtra.

4. Answer the following questions (**any two**) : **8**

a) State the four maxims of teaching Geography.

b) State the objectives of teaching Geography with their specifications at secondary level.

c) How will you use Geography room for effective teaching ?

मराठी भाषांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

२. पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही १) : १०

१) सहसंबंध म्हणजे काय ? तुम्ही भूगोल विषयाचा गणित व विज्ञान विषयाशी कसा समवाय साधाल ते स्पष्ट करा.

२) भूगोल अध्यापनाच्या विविध पद्धती सांगून प्रकल्प पद्धती योग्य उदाहरणाच्या साहाय्याने स्पष्ट करा.

३. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १०

१) भूगोल मंडळाची कार्ये सांगा.

२) कृती संशोधनाच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.

किंवा

१) नकाशा वाचनासाठी नकाशाच्या कोणत्या अंगाची आवश्यकता असते ?

२) महाराष्ट्रातील कृषीचे प्रकार सांगा.

४. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : ८

१) भूगोल अध्यापनाची चार सूत्रे सांगा.

२) माध्यमिक स्तरावरील भूगोल अध्यापनाची उद्दिष्टे व त्यांची स्पष्टीकरणे सांगा.

३) प्रभावी अध्यापनासाठी तुम्ही भूगोल खोलीचा वापर कसा कराल ?

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
EDUCATION IN EMERGING INDIAN SOCIETY
Paper – I : Sociological Foundation of Education**

Day and Date : Wednesday, 30-11-2016
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N. B. :** i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**
iii) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct answer :

10

- 1) The founder of educational sociology is _____
a) Eldredge b) Ginsberg c) George Pen d) Auguste Comte
- 2) Secularism means _____
a) To give concession to special religion people
b) All religions are equal
c) To give importance to religion
d) Religions intolerance
- 3) The _____ is the essential part of the national integration.
a) Awareness of nationality b) Equal caste
c) Equal religion d) Equal language
- 4) The deprive class consists _____
a) Handicapped b) Women c) Minorities d) All of these
- 5) 'The participation of private person's in the industrial management of public sector' is called _____
a) Privatization b) Globalisation c) Liberalization d) Modernisation
- 6) _____ agency helps for global friendship.
a) Peer group b) Social networking
c) Cultural organization d) Family
- 7) _____ means education that makes independent, well-built and give freedom from restriction.
a) Vocational education b) Industrial education
c) School education d) Liberal education

P.T.O.

- 8) 'Ganesh Mandal' is the example of _____
a) Peer group b) Voluntary organizations
c) Mass media d) Family
- 9) The _____ is the barrier of national integration.
a) Education b) Population c) Science d) Language
- 10) The _____ is not an example of cultural organizations.
a) Women's council b) Libraries c) Music clubs d) Vansthalis

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) शैक्षणिक समाजशास्त्राचा जनक _____ हे आहेत.
अ) एल्डरेज ब) जीन्सबर्ग क) जॉर्ज पेन ड) ऑगस्ट कॉम्ट
- २) धर्मनिरपेक्षता म्हणजे _____ होय.
अ) विशिष्ट धर्मातील लोकांना सवलत ब) सर्वधर्मसमभाव
क) धर्माला महत्त्व देणे ड) धार्मिक विषमता
- ३) राष्ट्रीय एकात्मतेचा _____ हा आवश्यक घटक असला पाहिजे.
अ) राष्ट्रीयत्वाची जाणीव ब) समान जात क) समान धर्म ड) समान भाषा
- ४) वंचित घटकांमध्ये _____ या घटकांचा समावेश होतो.
अ) अपंग ब) स्त्रिया क) अल्पसंख्यांक ड) वरील सर्व
- ५) 'सार्वजनिक क्षेत्रातील उद्योगाच्या व्यवस्थापनात खाजगी व्यक्तींना सहभागी करून घेणे' म्हणजे _____ होय.
अ) खाजगीकरण ब) जागतिकीकरण क) उदारीकरण ड) आधुनिकीकरण
- ६) जागतिक मैत्रीसाठी मदत करणारी _____ ही कार्यवाहिनी आहे.
अ) समवयस्क गट ब) सोशल नेटवर्किंग क) सांस्कृतिक संघटना ड) कुटुंब
- ७) _____ या शब्दाचा अर्थ स्वतंत्र, सुसंस्कृत व बंधनातून मुक्त करणारे शिक्षण होय.
अ) व्यावसायिक शिक्षण ब) औद्योगिक शिक्षण क) शालेय शिक्षण ड) उदारमतवादी शिक्षण
- ८) 'गणेश मंडळ' हे _____ चे उदाहरण आहे.
अ) समवयस्क गट ब) स्वयंसेवी संघटना क) प्रसार माध्यम ड) कुटुंब
- ९) _____ हा राष्ट्रीय एकात्मतेत अडथळा आहे.
अ) शिक्षण ब) लोकसंख्या क) विज्ञान ड) भाषा
- १०) _____ हे सांस्कृतिक संघटनेचे उदाहरण नाही.
अ) महिला मंडळ ब) ग्रंथालये क) संगीत मंडळे ड) वनस्थळी

Seat No.	
---------------------	--

**B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
EDUCATION IN EMERGING INDIAN SOCIETY
Paper – I : Sociological Foundation of Education**

Day and Date : Wednesday, 30-11-2016

Marks : 40

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N. B. : i) All questions are *compulsory*.

ii) Figures to the *right* indicate *full* marks.

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the salient features of emerging Indian Society.
 - 2) Explain the role of the teacher and educational institutions in achieving international understanding.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the challenges of 21st century with respect to Indian Society.
 - 2) State the need and objectives of National Adult Education Programme.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) State the factor of social change.
 - 2) Explain the importance of Human Right in Education.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Explain the role of education for social control.
 - 2) What is Indian Constitution ? State the directive principles of Indian Constitution.
 - 3) Explain the role of family as an agency of education.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) उद्योन्मुख भारतीय समाजाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - २) आंतरराष्ट्रीय सामंजस्य साध्यतेसाठी शैक्षणिक संस्था व शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) भारतीय समाजाशी संबंधित २१व्या शतकातील आव्हाने स्पष्ट करा.
 - २) राष्ट्रीय प्रौढ शिक्षण कार्यक्रमाची गरज व उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) सामाजिक बदल घडवून आणणारे घटक सांगा.
 - २) मानवी हक्कांचे शिक्षणातील महत्त्व स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) सामाजिक नियंत्रणासाठी शिक्षणाची भूमिका स्पष्ट करा.
 - २) भारतीय संविधान म्हणजे काय ? भारतीय संविधानाची मार्गदर्शक तत्त्वे सांगा.
 - ३) शिक्षणाची कार्यवाहिनी या नात्याने कुटुंबाची भूमिका स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
Development of Learner and Teaching Learning Process
PSYCHOLOGY OF LEARNING AND TEACHING

Day and Date : Friday, 2-12-2016
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative.

10

- 1) The tools to study the classroom dynamics is
 - a) sociometry
 - b) cumulative record card
 - c) observation
 - d) all above
- 2) Inductive, deductive thinking are the two methods of _____ thinking.
 - a) logical
 - b) creative
 - c) critical
 - d) analytical
- 3) Relationship between sensation and perception is
 - a) First perception and then sensation
 - b) Sensation and perception at the same time
 - c) No relation between sensation and perception
 - d) First sensation and then perception
- 4) Mostly human learning takes place due to observation of others. This statement is related to _____ theory.
 - a) Ausubel's
 - b) Skinner's
 - c) Bandura's
 - d) Thorndike's
- 5) _____ is not the characteristics of learning process.
 - a) Motivation
 - b) Adjustment
 - c) Reflective action
 - d) Revision
- 6) Advance organizer model is based on _____ theory.
 - a) Ausubel
 - b) Bruner
 - c) Bruce Joyce
 - d) Marsha Will
- 7) Punishment and reward in education is due to Thorndike's law of
 - a) readiness
 - b) effect
 - c) practice
 - d) similarity
- 8) Mathematical knowledge benefited for daily business is an example of _____ transfer of learning.
 - a) positive
 - b) negative
 - c) zero
 - d) applied

P.T.O.

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
Development of Learner and Teaching Learning Process
PSYCHOLOGY OF LEARNING AND TEACHING

Day and Date : Friday, 2-12-2016
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Marks : 40

N.B. : All questions are compulsory.

2. Answer the following question (**any one**). **10**
- 1) Explain the concept of leadership. Which programmes will you arrange in school to develop traits of good leadership among your students ?
 - 2) Explain the Gagnes theory of learning.
3. Answer the following question (**any one**). **10**
- 1) What is meant by transfer of learning ? Explain Judd and Bagley's theory of transfer of learning.
 - 2) Explain the Flander's interaction analysis theory.
4. Answer the following questions in brief. **8**
- 1) Explain the concept of learning curve.
 - 2) Which are the characteristics of good memory ?
5. Answer the following questions in brief. **12**
- 1) Explain the types of Psychological groups.
 - 2) Explain the concept of motivation.
 - 3) State the importance of imagination in education.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणताही **एक**). **10**
- 1) नेतृत्वाची संकल्पना स्पष्ट करा. तुमच्या शाळेतील विद्यार्थ्यांमध्ये चांगल्या नेतृत्वाची लक्षणे विकसित करण्यासाठी तुम्ही कोणते उपक्रम आयोजित कराल ?
 - 2) गॅनेची अध्ययनाची उपपत्ती स्पष्ट करा.

3. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणताही एक). 10
- 1) अध्ययन संक्रमण म्हणजे काय ? जड्ड व बॅले यांच्या अध्ययन संक्रमणाच्या उपपत्ती स्पष्ट करा.
 - 2) फ्लँडरची आंतरक्रिया विश्लेषण उपपत्ती स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांचे थोडक्यात उत्तर लिहा. 8
- 1) अध्ययन वक्रची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 2) चांगल्या स्मरणाची वैशिष्ट्ये कोणती ?
5. खालील प्रश्नांचे थोडक्यात उत्तरे लिहा. 12
- 1) मानसशास्त्रीय समूहाचे प्रकार स्पष्ट करा.
 - 2) प्रेरणेची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 3) कल्पकतेचे शिक्षणातील महत्त्व सांगा.
-

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL SYSTEM IN INDIA AND
SECONDARY EDUCATION
Secondary Education (Paper – III)

Day and Date : Monday, 5-12-2016

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instruction :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Calculator is not allowed.**
3) **Figures to the right indicate full marks.**
4) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative:

10

- 1) Student don't give the answer when teacher asked, this type of indiscipline is the example of _____ indiscipline.
A) Active B) Political C) Internal D) Cool
- 2) Advisory institute for education to Govt. of India is
A) NCERT B) UGC C) NCTE D) DIET
- 3) In 1952-53 _____ committee recommended that the education should became related to life and practical.
A) Acharya Narendradev B) Hartog Samiti
C) Sapru Samiti D) None of the above
- 4) To complete given statement are the example of _____ techniques of evaluation.
A) Observation B) Sociometry C) Manifestation D) Self-report
- 5) The following is _____ active indiscipline.
A) To break glass B) To avoid homework
C) Not to give attention D) None of the above
- 6) The following _____ is not the type of correlation.
A) Zero correlation B) Positive correlation
C) Higher correlation D) Negative correlation
- 7) According to UGC to seek admission in university education age of the student should not be less than _____ years.
A) 16 B) 20 C) 18 D) 25
- 8) State Govt. of Maharashtra approved 10+2+3 framework for education on _____ day.
A) 15th Aug. 1970 B) 24th Aug. 1971
C) 27th Aug. 1973 D) None of the above
- 9) Shikshan Sevak Yojana is known as _____ in Rajasthan State.
A) Vidya Sahayak B) Shiksha Mitra
C) Shikshan Hami Yojana D) Shiksha Karmi
- 10) Rank difference method is introduced by
A) Spearman B) Newton C) Pearson D) None of the above

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- 1) शिक्षकांनी प्रश्न विचारल्यानंतर विद्यार्थी उत्तर देत नाही हे _____ बेशिस्तीचे उदाहरण आहे.
अ) कार्यशील ब) राजकीय क) अंतर्गत ड) थंड
- 2) भारत सरकारला शिक्षणविषयक सल्ला देणारी _____ ही संस्था आहे.
अ) एनसीईआरटी ब) यूजीसी क) एनसीटीई ड) डायट
- 3) सन् १९५२-५३ साली नेमलेल्या _____ समितीने शिक्षण जीवनाभिमुख व व्यावहारिक व्हावे अशी शिफारस केली.
अ) आचार्य नरेंद्रदेव ब) हर्टॉग समिती क) सप्रू समिती ड) यापैकी नाही
- 4) दिलेले वाक्य पूर्ण करणे हे मूल्यमापनाच्या तंत्राचे उदाहरण आहे.
अ) निरीक्षण ब) समाजमिती क) आविष्कार ड) स्वयं अहवाल
- 5) खालीलपैकी _____ ही कार्यशील बेशिस्त आहे.
अ) काचा फोडणे ब) गृहपाठ टाळणे क) लक्ष न देणे ड) यापैकी नाही
- 6) खालीलपैकी _____ हा सहसंबंधाचा प्रकार नाही.
अ) शून्य सहसंबंध ब) धन सहसंबंध क) उच्च सहसंबंध ड) ऋण सहसंबंध
- 7) विद्यापीठ शिक्षण आयोगानुसार विद्यापीठ शिक्षणात प्रवेश करणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे वय _____ वर्षांपेक्षा कमी नसावे.
अ) १६ ब) २० क) १८ ड) २५
- 8) महाराष्ट्र राज्य शासनाने १०+२+३ हा शिक्षणाचा आकृतिबंध दि. _____ रोजी मान्य केला.
अ) १५ ऑगस्ट १९७० ब) २४ ऑगस्ट १९७१
क) २७ ऑगस्ट १९७३ ड) यापैकी नाही
- 9) शिक्षण सेवक योजना ही राजस्थानमध्ये _____ या नावाने संबोधली जाते.
अ) विद्या सहाय्यक ब) शिक्षा मित्र
क) शिक्षण हमी योजना ड) शिक्षा कर्मी
- 10) श्रेणी अंतर पद्धती _____ यांनी मांडली.
अ) स्पिअरमन ब) न्यूटन
क) पिअर्सन ड) यापैकी नाही

Seat No.	
-----------------	--

**B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL SYSTEM IN INDIA AND
SECONDARY EDUCATION
Secondary Education (Paper – III)**

Day and Date : Monday, 5-12-2016

Marks : 40

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instruction :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Calculator is not allowed.*
3) *Figures to the right indicate full marks.*

2. Answer the following question (**any one**) : 10
1) Define concept of evaluation and its type summative and formative.

OR

2) Discuss the role of teacher in guidance and counselling.

3. Answer the following question (**any one**) : 10
1) State the concept, objectives and importance of secondary education.

OR

2) Find quartile deviation from the following table :

Class Interval X	Frequency F
87-98	2
75-86	2
63-74	14
51-62	3
39-50	10
27-38	3
15-26	2
03-14	2

4. Write short note on : 8
1) Role of the teacher organization.
2) Nature of inclusive education.

5. Write short note on : 12
1) Disadvantages of crowded classes.
2) Characteristics of Histogram
3) Importance of percentiles and percentile rank.

मराठी रूपांतर

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : 10

1) मूल्यमापनाची संकल्पना सांगून साकारिक व आकारिक मूल्यमापनाचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

2) मार्गदर्शन व समुपदेशनामध्ये शिक्षकाच्या भूमिकेची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : 10

1) माध्यमिक शिक्षणाची संकल्पना, उद्दिष्टे व महत्व सांगा.

किंवा

2) पुढील सारणीवरून चतुर्थक विचलनाची किंमत काढा.

वर्गांतरे Class Interval X	वारंवारिता Frequency F
87-98	2
75-86	2
63-74	14
51-62	3
39-50	10
27-38	3
15-26	2
03-14	2

4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (टीपा) : 8

1) शिक्षक संघटनांची भूमिका

2) सर्वसमावेशक शिक्षण स्वरूप

5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (टीपा) : 12

1) गर्दीच्या वर्गाचे तोटे

2) स्तंभालेखाची वैशिष्ट्ये

3) शततमक व शततमक क्रमाचे महत्व.

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
ESSENTIALS OF EDUCATIONAL TECHNOLOGY AND EDUCATIONAL
MANAGEMENT (Paper – IV)
Educational Management

Day and Date : Wednesday, 7-12-2016

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- N.B. :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All** questions are **compulsory**.
3) Figures to the **right** side show **marks**.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) Motivating the work of teaching learning is the work of _____ management.
a) Health b) Industries c) Educational d) Technology
- 2) The factor of educational management is
a) Planning b) Communication
c) Leadership d) Above all
- 3) The work of giving advice about education to ministry of education is of
a) Secretariate of education b) Director of education
c) Directorate education d) Universities
- 4) Educational administration at state level includes
a) Ministry of Education
b) Ministry of Human Resource Development
c) Zilla Parishad
d) Municipal Corporation
- 5) The main office of National Institute of Educational planning and administration is at
a) Mumbai b) Delhi c) Chennai d) Goa
- 6) The main office of Maharashtra State Bureau of Text book production and Curriculum Research is at
a) Solapur b) Mumbai c) Pune d) Nagpur
- 7) Coping stone of the arch is called to
a) Head master b) Teacher c) Student d) Parent
- 8) There are _____ major chapter in secondary school code.
a) Two b) Four c) Six d) Eight

P.T.O.

- 9) School plant has the physical resource of
 a) Classroom b) Library c) Laboratory d) Above all
- 10) Students intake is the problem of
 a) Classroom management b) Health management
 c) Office management d) Economic management

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) अध्ययन-अध्यापनाच्या कामाला प्रेरणा देणे हे _____ व्यवस्थापनाचे कार्य आहे.
 अ) आरोग्य ब) उद्योगधंदे क) शैक्षणिक ड) तंत्रज्ञान
- 2) शैक्षणिक व्यवस्थापनाचा _____ हा घटक आहे.
 अ) नियोजन ब) संप्रेषण क) नेतृत्व ड) वरील सर्व
- 3) शिक्षण मंत्र्यांना शिक्षणविषयक सल्ला देण्याचे कार्य _____ यांचे आहे.
 अ) शिक्षण सचिवालय ब) शिक्षण संचालक
 क) शिक्षण संचालनालय ड) विद्यापीठे
- 4) राज्यपातळीवरील शैक्षणिक प्रशासनात _____ समाविष्ट आहे.
 अ) शिक्षण मंत्रालय ब) मनुष्यबळ विकास मंत्रालय
 क) जिल्हा परिषद ड) नगर परिषद
- 5) राष्ट्रीय शैक्षणिक नियोजन व प्रशासन संस्थेचे मुख्य कार्यालय _____ येथे आहे.
 अ) मुंबई ब) दिल्ली क) चेन्नई ड) गोवा
- 6) महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळाचे मुख्य कार्यालय _____ येथे आहे.
 अ) सोलापुर ब) मुंबई क) पुणे ड) नागपुर
- 7) कमानीचा चिरा असे _____ यास म्हटले जाते.
 अ) मुख्याध्यापक ब) शिक्षक क) विद्यार्थी ड) पालक
- 8) माध्यमिक शाळा संहितामध्ये _____ प्रमुख प्रकरणे आहेत.
 अ) दोन ब) चार क) सहा ड) आठ
- 9) शाळेत वास्तुमध्ये _____ ची भौतिक सुविधा असते.
 अ) वर्ग खोल्या ब) ग्रंथालय क) प्रयोगशाला ड) वरील सर्व
- 10) विद्यार्थी संख्या ही _____ ची समस्या आहे.
 अ) वर्गव्यवस्थापन ब) आरोग्य व्यवस्थापन
 क) कार्यालय व्यवस्थापन ड) आर्थिक व्यवस्थापन

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
ESSENTIALS OF EDUCATIONAL TECHNOLOGY AND EDUCATIONAL
MANAGEMENT (Paper – IV)
Educational Management

Day and Date : Wednesday, 7-12-2016

Marks : 40

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B. : 1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right side show marks.***

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain the nature and types of educational management.
 - 2) State the functions of ministry of education.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain the objectives and functions of Control Board of Secondary Education.
 - 2) State the role of Headmaster in school administration.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Explain the importance of time table.
 - 2) Explain the problems in classroom management.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Explain the importance of human relations in educational management.
 - 2) State the importance of progress book.
 - 3) Explain the relations of teacher and parent.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : **10**
- 1) शैक्षणिक व्यवस्थापनाचे स्वरूप व प्रकार स्पष्ट करा.
 - 2) शिक्षण मंत्रालयाची कार्ये विशद करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : **10**
- 1) केंद्रीय माध्यामिक शिक्षण मंडळाची उद्दिष्टे आणि कार्ये स्पष्ट करा.
 - 2) मुख्याध्यापकाची शाळेत प्रशासनातील भूमिका विशद करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **8**
- 1) वेळापत्रकाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - 2) वर्गव्यवस्थापनातील समस्या स्पष्ट करा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **12**
- 1) शाळेत व्यवस्थापनात मानवी संबंधाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - 2) प्रगती पुस्तकाचे महत्त्व सांगा.
 - 3) शिक्षक आणि पालक संबंध स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Old) (Semester – II) Examination, 2016
INFORMATION TECHNOLOGY AND AN ELECTIVE (Paper – V)
Value Education

Day and Date : Friday, 9-12-2016

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose appropriate alternative : **10**
- 1) The center of value education is
a) Home b) School c) Society d) Above all
 - 2) _____ can't be taught but they are to be caught.
a) Values b) Changes c) Behaviours d) Development
 - 3) The base of human progress is
a) Money b) Society c) Values d) Friend
 - 4) The role of teacher in value education is
a) Direct b) Indirect
c) Direct and indirect d) None of the above
 - 5) The useful evaluation tool for the inculcation of values is
a) Observation b) Interview c) Sociometric d) above all
 - 6) The value included in school curriculum is
a) National integration b) Love
c) Health d) Time management
 - 7) The type of value is
a) Social b) Religious c) National d) Above all
 - 8) Value education is useful for
a) Student b) Teacher c) Parent d) Above all
 - 9) 'Love to Nature' is related to _____ value.
a) Religious b) Scientific c) Environmental d) Political
 - 10) 'Respect to Nation' is related to _____ value.
a) Religious b) Patriotic c) Environmental d) Political

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा.

10

- 1) मूल्य शिक्षणाचे _____ हे केंद्र आहे.
 अ) घर ब) शाळा क) समाज ड) वरील सर्व
- 2) _____ ही शिकवता येत नाहीत तर ती आत्मसात करावी लागतात.
 अ) मूल्ये ब) परिवर्तने क) वर्तने ड) विकास
- 3) मनुष्याच्या उन्नतीचा आधार _____ आहे.
 अ) पैसा ब) समाज क) मूल्ये ड) मित्र
- 4) मूल्य शिक्षणात शिक्षकाची भूमिका _____ आहे.
 अ) प्रत्यक्ष ब) अप्रत्यक्ष
 क) प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष ड) यापैकी नाही
- 5) मूल्यसंवर्धनासाठी _____ हे मूल्यमापन साधन उपयुक्त आहे.
 अ) निरीक्षण ब) मुलाखत क) समाजमिती ड) वरील सर्व
- 6) शालेच अभ्यासक्रमात _____ हे मूल्य समाविष्ट आहे.
 अ) राष्ट्रीय एकात्मता ब) प्रेम क) आरोग्य ड) वेळ व्यवस्थापन
- 7) मूल्याचा _____ हा प्रकार आहे.
 अ) सामाजिक ब) धार्मिक क) राष्ट्रीय ड) वरील सर्व
- 8) मूल्य शिक्षण _____ साठी उपयुक्त आहे.
 अ) विद्यार्थी ब) शिक्षक क) पालक ड) वरील सर्व
- 9) 'निसर्गावर प्रेम करा' हे _____ मूल्याशी संबंधित आहे.
 अ) धार्मिक ब) वैज्ञानिक क) पर्यावरणीय ड) राजकीय
- 10) 'राष्ट्राविषयी आदर' हे _____ मूल्याशी संबंधित आहे.
 अ) धार्मिक ब) देशभक्ती क) पर्यावरणीय ड) राजकीय

B.Ed. (Old) (Semester – II) Examination, 2016
INFORMATION TECHNOLOGY AND AN ELECTIVE (Paper – V)
Value Education

Day and Date : Friday, 9-12-2016

Marks : 40

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
 - 1) Explain the concept and nature of values.
 - 2) State the process of value education.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
 - 1) Explain the tools of evaluation for the inculcation of values.
 - 2) Explain the recommendations of different educational commissions and committees regarding value education.
4. Answer the following questions in brief : **8**
 - 1) State the role of parents in value education.
 - 2) Explain social values.
5. Answer the following questions in brief. **12**
 - 1) State the importance of national values.
 - 2) Why is the need of value education to parents ?
 - 3) Explain the concept of scientific values.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : **10**
- 1) मूल्यांची संकल्पना आणी स्वरूप स्पष्ट करा.
 - 2) मूल्य शिक्षणाची प्रक्रिया विशद करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : **10**
- 1) मूल्ये संवर्धित करण्यासाठी मूल्यमापन साधने स्पष्ट करा.
 - 2) मूल्य शिक्षण संबंधित विविध शैक्षणिक आयोग आणि समितीच्या शिफारशी स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **8**
- 1) मूल्य शिक्षणात पालकांची भूमिका सांगा.
 - 2) सामाजिक मूल्ये स्पष्ट करा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **12**
- 1) राष्ट्रीय मूल्यांचे महत्व सांगा.
 - 2) पालकांना मूल्य शिक्षणाची गरज का आहे ?
 - 3) वैज्ञानिक मूल्यांची संकल्पना स्पष्ट करा.
-

SLR-AB – 18

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
INFORMATION TECHNOLOGY AND AN ELECTIVE (Paper – V)
Environmental Education

Day and Date : Friday, 9-12-2016

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions:** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**
3) **Figures to the right indicate full marks.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct answer :

10

- 1) Ozone gas finds in _____ layer.
a) Troposphere b) Stratosphere c) Mesosphere d) Thermosphere
- 2) The famous Tiger Project in Maharashtra is
a) Yawal b) Maldhok c) Melghat d) Chaprala
- 3) _____ is not the method of teaching environmental education.
a) Assignment b) Project
c) Discussion d) Problem solving
- 4) _____ was the main participant in Chipko Movement.
a) Tribal women b) Womens c) Youth d) Tribal youth
- 5) From the total water on the earth _____ water is available for direct use.
a) 96% b) 2.15% c) 63% d) 0.65%
- 6) _____ is included in environmental education.
a) Environmental awareness b) Environmental information
c) Environmental conservation d) All above
- 7) Maximum protection of environmental will be possible by preventing
a) Papers b) Plastic c) Waste d) Petrol
- 8) In 1972 _____ Act was passed.
a) Air pollution b) Water pollution
c) Wild life protection d) Sound pollution
- 9) The intensity of sound is measured through
a) Volt b) Ampiar c) Decibel d) M.M.
- 10) Acid rain is due to _____ pollution.
a) Soil b) Sound c) Water d) Gas

P.T.O.

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) ओझोन वायू हा _____ थरात आढळतो.
 अ) तपांबर ब) स्थितांबर क) मध्यगोल ड) औष्टिक गोल
- 2) महाराष्ट्रातील _____ हा व्याघ्र प्रकल्प म्हणून प्रसिद्ध आहे.
 अ) यावल ब) माळढोक क) मेळघाट ड) चपराळा
- 3) _____ ही पर्यावरण शिक्षण अध्यापनाची पद्धत नाही.
 अ) स्वाध्याय ब) प्रकल्प क) चर्चा ड) समस्या निराकरण
- 4) चिपको आंदोलनात _____ यांचा प्रमुख सहभाग होता.
 अ) आदिवासी स्त्रिया ब) स्त्रिया क) युवक ड) आदिवासी युवक
- 5) पृथ्वीवरील एकूण पाण्यापैकी वापरण्यास प्रत्यक्ष उपलब्ध पाणी _____ टक्के आहे.
 अ) 96 ब) 2.15 क) 63 ड) 0.65
- 6) पर्यावरण शिक्षणात _____ चा समावेश होतो.
 अ) पर्यावरण जागृती ब) पर्यावरण माहिती क) पर्यावरण संवर्धन ड) वरील सर्व
- 7) पर्यावरणाचे जास्तीत जास्त संरक्षण _____ च्या प्रतिबंधामुळे शक्य आहे.
 अ) कागद ब) प्लॅस्टिक क) कचरा ड) पेट्रोल
- 8) 1972 मध्ये _____ कायदा मंजूर झाला.
 अ) वायू प्रदूषण ब) जल प्रदूषण क) वन्य जीव संरक्षण ड) ध्वनी प्रदूषण
- 9) ध्वनीची तीव्रता _____ मध्ये मोजली जाते.
 अ) व्होल्ट ब) अँपिअर क) डेसिबल ड) मि.मि.
- 10) _____ प्रदूषणामुळे आम्ल वर्षा होते.
 अ) मृदा ब) ध्वनी क) जल ड) वायू

Seat No.	
-----------------	--

**B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
INFORMATION TECHNOLOGY AND AN ELECTIVE (Paper – V)
Environmental Education**

Day and Date : Friday, 9-12-2016

Marks : 40

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What is the air pollution ? Explain the reasons of air pollution.
 - 2) Define the natural resources and explain about types and importance of natural resources.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Illustrate problem solving method by stating various methods of teaching environmental education.
 - 2) What is the role of teacher in effective teaching of environmental education ? Which activities you will arrange for environmental education ?
4. Answer the following questions in short : **8**
- 1) Explain any two reasons of noise pollution.
 - 2) What is disaster management ?
5. Answer the following questions in short : **12**
- 1) Write the objectives of environmental education.
 - 2) State the importance of exhibition in environmental education.
 - 3) What is Ganga Action Plan ?

मराठी रूपांतर

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : 10
- 1) वायू प्रदूषण म्हणजे काय ? वायू प्रदूषणाची कारणे स्पष्ट करा.
 - 2) नैसर्गिक स्रोत म्हणजे काय ? नैसर्गिक स्रोतोचे प्रकार व महत्व स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : 10
- 1) पर्यावरण शिक्षणाच्या विविध अध्यापन पद्धती सांगून समस्या निराकरण पद्धती सोदाहरण स्पष्ट करा.
 - 2) पर्यावरण शिक्षणाच्या प्रभावी अध्यापनात शिक्षकाची भूमिका काय ? पर्यावरण शिक्षणासाठी तुम्ही कोणते उपक्रम आयोजित कराल ?
4. थोडक्यात उत्तरे लिहा : 8
- 1) ध्वनी प्रदूषणाची कोणतीही दोन कारणे स्पष्ट करा.
 - 2) आपत्ती व्यवस्थापन म्हणजे काय ?
5. थोडक्यात उत्तरे लिहा. 12
- 1) पर्यावरण शिक्षणाची उद्दिष्टे लिहा.
 - 2) पर्यावरण शिक्षणात प्रदर्शनाचे महत्व सांगा.
 - 3) गंगा कृति योजना काय आहे ?
-

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
INFORMATION TECHNOLOGY AND AN ELECTIVE
Population Education (Paper – V)

Day and Date : Friday, 9-12-2016
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures on right side shows marks.**
3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) _____ misunderstanding is not prevalent about population.
a) Education of family loaning b) Sexual education
c) Education for perception awareness d) Education of reducing population
- 2) Between man and women, the woman's extraordinary strength of giving birth to more children means
a) Fecundity b) Fertility c) Birthrate d) Above all
- 3) Density of population means the strength of people living in every
a) One kilometers b) Square kilometers
c) One and half kilometers d) None of these
- 4) From ten core _____ elements of 1986's National Educational Policy.
a) Three b) Four c) Eight d) Six
- 5) Universal Population Day is celebrated on
a) 5th June b) 11th July c) 11th August d) 8th September
- 6) _____ is the reproducible resources.
a) Solar energy b) Coal c) Mineral d) Natural gas
- 7) Through population is most significant subject, it should not be taught as separate subject in the school because
a) Population education is a innovation b) Population education is a new trends
c) Population education is global problem d) Above all
- 8) _____ aspect are included in the quality of life.
a) Satisfaction of emotional needs b) The capacity of society of fulfill basic needs
c) The satisfaction of social needs of society d) Above all
- 9) Population education on school level will be established by
a) Through various subjects b) Through various programmes
c) Through various games d) Above all

- 10) Sex education means
- Only physical relationship
 - To give information above the sex organs of male and female
 - To reduce population
 - To give scientific information sexual relationship of male and female

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडून लिहा.

१०

- लोकसंख्या शिक्षणाबाबत _____ हा गैरसमज नाही.
 - कुटुंब नियोजनाचे शिक्षण
 - लैंगिक शिक्षण
 - जाणीव जाग्रतीसाठी शिक्षण
 - लोकसंख्या कमी करण्याचे शिक्षण
- स्त्री व पुरुष यांच्यामधील एखाद्या स्त्रीचे मुलांना जन्म देण्याचे कमाल सामर्थ्य म्हणजे _____ होय.
 - प्रजनन क्षमता
 - जनन क्षमता
 - जन्मदर
 - वरील सर्व
- लोकसंख्येची घनता म्हणजे प्रत्येक _____ मध्ये असणाऱ्या व्यक्तीची संख्या.
 - एक किलोमीटर
 - चौरस किलोमीटर
 - दीड किलोमीटर
 - यापैकी नाही
- १९८६ च्या राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणात दहा गाभाभूत तत्वांपैकी _____ तत्वे लोकसंख्या शिक्षणाशी निगडित आहेत.
 - तीन
 - चार
 - आठ
 - सहा
- जागतिक लोकसंख्या दिन _____ या दिवशी साजरा केला जातो.
 - ५ जून
 - ११ जुलै
 - ११ ऑगस्ट
 - ८ सप्टेंबर
- पुनरुत्पादन क्षम असलेली साधनसंपत्ती _____ ही आहे.
 - सौर शक्ती
 - कोळसा
 - खनिज तेल
 - नैसर्गिक गॅस
- लोकसंख्या हा किती ही महत्त्वाचा विषय असला तरी तो शाळेत वेगळा विषय म्हणून शिकवावयाचा नाही कारण
 - लोकसंख्या शिक्षण हा एक नवोपक्रम आहे
 - लोकसंख्या शिक्षण हा एक नवीन विचार प्रवाह आहे
 - लोकसंख्यावाढ ही जागतिक समस्या आहे
 - वरील सर्व
- जीवनाच्या गुणवत्तेमध्ये _____ गोष्टींचा समावेश होतो.
 - भावनात्मक गरजांचे समाधान
 - मूलभूत गरज परिपूर्ण करण्याची समाजाची क्षमता
 - समाजाच्या सामाजिक गरजांचे समाधान
 - वरील सर्व
- शालेय स्तरावर लोकसंख्या शिक्षण _____ पद्धतीने संस्थापित करता येईल.
 - निरनिराळ्या विषयांच्या माध्यमातून
 - निरनिराळ्या उपक्रमांच्या माध्यमातून
 - निरनिराळ्या खेळांच्या माध्यमातून
 - वरील सर्व
- लैंगिक शिक्षण म्हणजे _____ होय.
 - फक्त शरीर संबंध होय
 - स्त्री - पुरुषांच्या लिंगा संबंधीची माहिती
 - लोकसंख्या कमी करणे
 - स्त्री - पुरुष संबंधाबाबत शास्त्रीय माहिती

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
INFORMATION TECHNOLOGY AND AN ELECTIVE
Population Education (Paper – V)

Day and Date : Friday, 9-12-2016

Marks : 40

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain the role of teacher in creating new values, awareness and attitude among pupils about population problems.
 - 2) Which activities will you suggest to create the awareness of population in the students ?
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain the concept of Population Education. What is need and importance of Population Education ?
 - 2) Explain the factors affecting quality of life.
4. Answer the following question in brief : **8**
- 1) What are the factors affecting population change ?
 - 2) State the needs of human sexuality.
5. Answer the following question in brief : **12**
- 1) Which are the population composition ?
 - 2) What is the relation between Literacy Abhiyan and Population Education ?
 - 3) What do you mean by dynamics of population ?

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणत्याही एक). १०
- १) लोकसंख्या समस्येविषयी जाणिव जागृती, नवीन मूल्ये व अभिवृत्तीच्या निर्माणातील शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.
 - २) विद्यार्थ्यांमध्ये लोकसंख्या शिक्षणाविषयी जाणिव निर्माण करण्यासाठी शिक्षक म्हणून तुम्ही कोणते उपक्रम योजाल ?
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणत्याही एक). १०
- १) लोकसंख्या शिक्षणाची संकल्पना स्पष्ट करा. लोकसंख्या शिक्षणाची गरज व महत्त्व कोणते ?
 - २) जीवनाच्या गुणवत्तेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा. ८
- १) लोकसंख्येच्या बदलावर परिणाम करणारे घटक कोणते ?
 - २) लैंगिक शिक्षणाची गरज सांगा.
५. खालील प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा. १२
- १) लोकसंख्येच्या रचना कोणत्या ?
 - २) साक्षरता अभियान आणि लोकसंख्या शिक्षण यातील संबंध स्पष्ट करा.
 - ३) लोकसंख्येची गतिमानता म्हणजे काय ?
-

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
INFORMATION TECHNOLOGY AND AN ELECTIVE
Information Technology (Paper – V)**

Day and Date : Friday, 9-12-2016
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instruction : Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) Monitor is also known as _____
a) VCD b) VDU c) VID d) VDC
 - 2) In first generation computers _____ was used.
a) Vaccum tube b) Transistor
c) Silicon tube d) Condensers
 - 3) The deleted files and folders are kept in _____
a) My computer b) My briefcase c) Recycle bin d) My documents
 - 4) In e-mail address the domain code and domain name are separated by _____
a) # b) @ c) \$ d) ^
 - 5) UNIX is _____
a) Database Manager b) Operating system
c) Browser d) Word processor
 - 6) The extensions of files created in MS-Word is _____
a) doc/docx b) PPT/PPTX c) Com d) JPEG
 - 7) ROM is also known as _____
a) Slot b) Adapter c) Firmware d) Semiconductor
 - 8) _____ of the following is not secondary storage.
a) CD b) DVD c) RAM d) Pen drive
 - 9) The first page of any website is called _____
a) Web page b) Home page c) Top page d) Main page
 - 10) 1 KB = _____ bytes.
a) 1000 b) 10000 c) 100 d) 100000

P.T.O.

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) मॉनीटरला _____ असेही म्हणतात.
a) VCD b) VDU c) VID d) VDC
- 2) पहिल्या पिढीच्या संगणकात _____ चा वापर केला होता.
a) व्हॅक्युम ट्यूब b) ट्रान्जिस्टर
c) सिलीकॉन ट्यूब d) कंडेन्सर्स
- 3) डिलीट केलेल्या फाईल्स व फोल्डर्स _____ मध्ये ठेवतात.
a) माय कॉम्प्युटर b) माय ब्रीफकेस
c) रि-सायकल बीन d) माय डॉक्युमेंट्स
- 4) ई-मेलच्या पत्त्यामध्ये डोमेन कोड व डोमेन नेम _____ ने अलग करतात.
a) # b) @ c) \$ d) ^
- 5) यूनिक्स (UNIX) हे _____ आहे.
a) डाटाबेस मॅनेजर b) ऑपरेटिंग सिस्टिम
c) ब्राउजर d) वर्ड प्रोसेसर
- 6) एम्. एस्. वर्ड मध्ये तयार केलेल्या फाईल्सचे एक्सटेंशन _____ असते.
a) doc/docx b) PPT/PPTX c) Com d) JPEG
- 7) रॉम (ROM) ला _____ असेही म्हणतात.
a) स्लॉट b) अडाप्टर c) फर्मवेअर d) सेमीकंडक्टर
- 8) खालीलपैकी _____ हे दुय्यम साठवणुकीचे साधन नाही.
a) सी.डी. b) डी.व्ही.डी. c) रॅम d) पेन ड्राईव्ह
- 9) कोणत्याही वेब साईटच्या पहिल्या पानाला _____ म्हणतात.
a) वेब पेज b) होम पेज c) टॉप पेज d) मेन पेज
- 10) 1 KB = _____ बाईट्स.
a) 1000 b) 10000 c) 100 d) 100000

Seat No.	
---------------------	--

**B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
INFORMATION TECHNOLOGY AND AN ELECTIVE
Information Technology (Paper – V)**

Day and Date : Friday, 9-12-2016

Marks : 40

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the working of computer with the help of block diagram.
 - 2) Explain the meaning and scope of Information Communication technology.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain various input devices of computer.
 - 2) Explain the use of Powerpoint in teaching learning process.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Explain role of internet in Education.
 - 2) Explain various types of software.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Explain the characteristics of windows operating system.
 - 2) Explain the concept of computer virus.
 - 3) Explain the use of multimedia in Education.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : **10**
- 1) संगणकाचे कार्य रचनाकृतिच्या सहाय्याने स्पष्ट करा.
 - 2) माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञानाचा अर्थ आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : **10**
- 1) संगणकाची विविध अंतर्गमन साधने स्पष्ट करा.
 - 2) अध्ययन-अध्यापन प्रक्रियेत पॉवर पॉइंटचा उपयोग स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **8**
- 1) इंटरनेटची शिक्षणातील भूमिका स्पष्ट करा.
 - 2) सॉफ्टवेअरचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **12**
- 1) विंडोज ऑपरेटिंग सिस्टिमची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - 2) संगणक व्हायरसची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 3) मल्टीमीडियाची शिक्षणातील उपयुक्तता/ उपयोग स्पष्ट करा.
-

SLR-AB – 21

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
MARATHI METHODOLOGY (Paper – VI)**

Day and Date : Tuesday, 13-12-2016
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) प्रश्न क्र. १ आवश्यक आहे. तो पहिल्या १५ मिनिटांत उत्तरपत्रिकेत पृष्ठ क्रमांक ३ मध्ये सोडवावा.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) पाठ्यक्रम विश्लेषण करताना मराठी विषय शिक्षकाने _____ विचार करावा.
अ) गाभाभूत घटक
ब) अध्यापन सूत्र
क) उद्दिष्टे
ड) वरील सर्व
- २) विद्यार्थ्यांच्या लेखन अभिव्यक्तिस _____ उपक्रमाद्वारे चालना देता येते.
अ) वर्ग वाचनालय
ब) हस्तलिखित
क) गायन
ड) पाठांतर
- ३) उपचारात्मक अध्यापनाद्वारे _____ करता येते.
अ) विद्यार्थ्यांमधील उणीवाचा शोध
ब) विद्यार्थ्यांमधील उणीवा दूर
क) विद्यार्थ्यांमधील उणीवाची जाणीव
ड) वरील सर्व
- ४) घटक नियोजन करण्यापूर्वी घटकाचे _____ केले पाहिजे.
अ) व्यवस्थापन
ब) संघटन
क) पृथक्करण
ड) मूल्यमापन

P.T.O.

- ५) पाठ्यपुस्तकातील छापलेल्या मजकूराला _____ म्हणतात.
 अ) आशय ब) उतारा क) परिच्छेद ड) पाठ्यांश
- ६) मराठी विषय शिक्षक संघटनेची गरज _____ साठी आहे.
 अ) शिक्षकाचा दर्जा वाढविणे
 ब) सेवांतर्गत प्रशिक्षण आयोजना
 क) चर्चासत्राच्या आयोजना
 ड) वरील सर्व
- ७) लेखी परीक्षेद्वारा _____ व _____ या दोन कौशल्याचा विचार केला जातो.
 अ) श्रवण व भाषण ब) वाचन व लेखन
 क) भाषण व संभाषण ड) भाषण व लेखन
- ८) काव्य गायनामुळे विद्यार्थ्यांमध्ये _____ गुणांचा विकास करता येतो.
 अ) संवेदनशीलता ब) रसिकता
 क) भावनोत्कटता ड) वरील सर्व
- ९) आपल्या विषयातील शाखा व उपशाखा, त्यातील प्रमुख घटक व उपघटक यांची सुसंगत माहिती _____ द्वारे मिळते.
 अ) पाठ्यक्रम ब) आशय क) संरचना ड) पाठनियोजन
- १०) कमी शब्दांत जास्त आशय प्रसंगानुरूप समाजापर्यंत कसा पोहोचवावा याचे ज्ञान _____ लेखनातून मिळते.
 अ) बातमी ब) निबंध क) हस्तलिखित ड) परिच्छेद

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
MARATHI METHODOLOGY (Paper – VI)

Day and Date : Tuesday, 13-12-2016
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Marks : 40

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) मराठी विषय शिक्षकापुढील आव्हाने कोणती ते सांगून त्या आव्हानांचे निराकरण तुम्ही कसे कराल ते सांगा.
- २) संरचना म्हणजे काय ते सांगून मराठी विषयाची पद्य संरचना तयार करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) घटक चाचणी तयार करताना तुम्ही कोणकोणत्या बाबी विचारात घ्याल ते स्पष्ट करा.
- २) मराठी विषयाच्या परिणामकारक अध्यापनासाठी तुम्ही कोणकोणत्या अभ्यासानुवर्ती उपक्रमांचे आयोजन कराल ते स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) चांगल्या पाठ्यपुस्तकाचे निकष सांगा.
- २) वार्षिक नियोजनाचे महत्त्व सांगा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या : १२
- १) उपचारात्मक अध्यापनाची आवश्यकता सांगा.
- २) सेवांतर्गत प्रशिक्षणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ३) आशय विश्लेषणाची गरज स्पष्ट करा.

SLR-AB – 22

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
EDUCATION
Hindi Methodology (Paper – VI)

Day and Date : Tuesday, 13-12-2016
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

- सूचनाएँ :** १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) प्रश्न क्र. 1 वस्तुनिष्ठ प्रकार का है जिसे पहले 15 मिनट में पूरा करें।

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. रिक्त स्थानों की पूर्ति उचित पर्याय चुनकर कीजिए। १०
- 1) वार्षिक नियोजन में _____ महत्त्वपूर्ण नहीं होता।
अ) कामकाज के दिन
क) मूल्यांकन
ब) उपलब्ध तासिकाएँ
ड) बेंच
- 2) _____ यह गद्य का प्रकार नहीं है।
अ) दोहा
ब) कहानी
क) एकांकी
ड) निबंध
- 3) हर्बर्ट के पाठों के सोपन को _____ कहते हैं।
अ) नियोजन
ब) पंचपदी
क) सप्तपदी
ड) अध्यापन
- 4) पाठ्यपुस्तक का _____ यह आंतरिक तत्त्व है।
अ) मुखपृष्ठ
ब) आशय
क) जिल्द
ड) मूल्य
- 5) प्रश्न प्रकारों में से _____ वस्तुनिष्ठ प्रश्न प्रकार नहीं है।
अ) रिक्त स्थानवाले प्रश्न
क) निबंधात्मक प्रश्न
ब) किसने किससे कहा
ड) जोड़ी मिलओ
- 6) काव्य अध्यापन की _____ प्रणाली निम्न कक्षाओं को उपयोगी होती है।
अ) व्यास प्रणाली
क) समन्वय प्रणाली
ब) समीक्षा प्रणाली
ड) अभिनय प्रणाली
- 7) अविकारी शब्द के _____ भेद होते हैं।
अ) चार
ब) दो
क) तीन
ड) पाँच

P.T.O.

- 8) शिक्षक अपनी दैनिक अध्यापन संबंधी समस्याओं को दूर करने के लिए _____ प्रकार का संशोधन करते हैं।
- अ) उपयोजित संशोधन ब) कृति संशोधन
क) ऐतिहासिक संशोधन ड) इनमें से नहीं
- 9) निम्नलिखित में से _____ शब्द के वचन में परिवर्तन नहीं होता।
- अ) प्राण ब) लडका क) खिडकी ड) टहनी
- 10) निम्नलिखित में से _____ शब्द पुल्लिंग है।
- अ) सरकार ब) आत्मा क) समय ड) पुलिस
- _____

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
EDUCATION
Hindi Methodology (Paper – VI)

Day and Date : Tuesday, 13-12-2016

Marks : 40

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचना : सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए (कोई एक) : 10
- 1) शिक्षक के लिए पाठ नियोजन की उपयोगिता बताकर पाठ के सोपानों की चर्चा कीजिए।
 - 2) हिंदी भाषा की संरचना का अर्थ बताकर वृक्षाकार संरचना का प्रारूप तैयार कीजिए।
3. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए (कोई एक) : 10
- i) निदानात्मक एवं उपचारात्मक शिक्षा का स्वरूप बताकर निदानात्मक शिक्षा में शिक्षक की भूमिका स्पष्ट कीजिए।
 - ii) व्याकरण शिक्षा का महत्त्व बताकर व्याकरण अध्यापन की पद्धतियों की चर्चा कीजिए।
4. संक्षेप में उत्तर लिखिए : 8
- i) लिखित रचना की विशेषताएँ
 - ii) पाठ्यचर्या और पाठ्यक्रम में अंतर
5. संक्षेप में उत्तर लिखिए : 12
- 1) पाठ्यपुस्तक का शैक्षिक महत्त्व
 - 2) आशय विश्लेषण के अंग
 - 3) नए शब्दों के अर्थ बताने की विधियाँ
-

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
METHODOLOGY OF TEACHING SCHOOL SUBJECT
English Methodology (Paper – VI)

Day and Date : Tuesday, 13-12-2016
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) Figures on **right** side indicates marks.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Fill in the blanks with correct alternative : **10**
- 1) In recent time the _____ tests have become very popular in schools.
a) Objective type b) Essay type
c) Online d) Short answer type
 - 2) Question wise analysis is to be made because _____
a) It gives an idea of the subunits covered in the test
b) It gives an idea of the type of question
c) It gives the idea of the content of the test
d) It gives the idea of the questions, contents and objectives covered in the test
 - 3) _____ is a type of loud reading with a minute and detailed study of the text.
a) Library reading
b) Supplementary reading
c) Intensive reading
d) Extensive
 - 4) What, why and how are the aspects of _____
a) Year plan b) Unit plan
c) Lesson plan d) Question paper
 - 5) The syllabus _____ are closely related.
a) Text-book b) Guide
c) Hand book d) Work book

- 6) To go through the text to find a particular piece of information is called as _____
- a) Skimming
 - b) Scanning
 - c) Reading
 - d) Extensive reading
- 7) The content of syllabus is often in terms of the kind of _____
- a) Prose
 - b) Poetry
 - c) Grammar and Composition
 - d) All the above
- 8) The main purpose of content-cum methodology is to supply _____
- a) Content
 - b) Guidance
 - c) Method according to the content
 - d) Method
- 9) The concept of content-cum-methodology is introduced in India in _____
- a) 1978
 - b) 1977
 - c) 1987
 - d) 1988
- 10) Teaching is _____
- a) an art
 - b) a science
 - c) a technique
 - d) an art and a technique
-

Seat No.	
-----------------	--

**B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
METHODOLOGY OF TEACHING SCHOOL SUBJECT
English Methodology (Paper – VI)**

Day and Date : Tuesday, 13-12-2016
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Marks : 40

2. Answer **any one** of the following questions : **10**
- 1) Explain types and methods of teaching English grammar.
 - 2) What do you know about necessary qualifications and qualities of the English teacher ?
3. Answer **any one** of the following questions : **10**
- 1) What is planning ? Explain the concept of year planning for English teaching.
 - 2) Explain the concept of content-analysis and state its components also.
4. Answer following questions in brief : **8**
- 1) What is your view about CCE ?
 - 2) Which principles do you consider while constructing the curriculum ?
5. Answer following questions in brief : **12**
- 1) Characteristics of a good English text-book.
 - 2) Concept of evaluation.
 - 3) Nature of Diagnostic testing.
-

SLR-AB – 24

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
URDU METHODOLOGY (Paper – VI)

Day and Date : Tuesday, 13-12-2016

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**

10

: ā ٺ áµµ µ ٺ .í

ü | | š _____ « | (1

« (b « ٺ (a

(d « « « ٺ (c

ü | « ٺ µš _____ â^a « | (2

(d š (c µ | (b (a

ü _____ µ « µ % š ā (3

| (b (a

(d | « á« | (c

ü || _____ š | µ | ٺ (4

(d (c (b | (a

P.T.O.

Ü _____ µ | | | Ł š (5)
 (d µ (c ž (b µ (a

Ü _____ Ć | Ł | « (6)
 (d | (c Š (b « (a

Ü | | _____ | | ^a | « áµ | (7)
 (d (c š (b « (a

Ü | _____ £ | Ł š « (8)
 (b | (a
 (d | š « á (c

Ü || | | µ _____ Ł (9)
 | « (d µ (c µ (b ž (a

Ü | | _____ µ | Ł (10)
 | (d (c | µ (b Ł | (a

10

(š): â | µ Ł .î

í µ | š í | | | Ł µ « š (í

Ü š « | « š | | š (î

10

(š): i μ Ł .i

Ł μš (unit) i « â Ł μš í á Ł μš (1
ü fš š á

ü a « « « Ł « á (2

8

: i μ Ł .ð

í fš š i « Ć i Ł (1

ü « « « i (2

12

: i μ Ł .ñ

ü Ł i Ł (1

í Ć i Ł « Ć i (2

í μ « μ ‰ ā « á (3

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
MATHEMATICS METHODOLOGY (Paper – VI)
Methodology of Teaching School Subjects**

Day and Date : Tuesday, 13-12-2016
Time : 10.30 a.m. to 12. 30 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions :** 1) Q.No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct answer.

(10×1=10)

- 1) In unit planning 'why aspect' means
 - a) content
 - b) objective
 - c) evaluation
 - d) learning experiences
- 2) Co-curricular activities are part of
 - a) essay
 - b) syllabus
 - c) curriculum
 - d) content
- 3) Irrational number pie (π) is ratio of
 - a) radius and diameter
 - b) diameter and circumference
 - c) circumference and radius
 - d) circumference and diameter
- 4) The first stage in teaching Geometry is
 - a) logical
 - b) deduction
 - c) practical
 - d) inductive
- 5) The diagnostic tests give more stress on finding students
 - a) accuracy
 - b) skills
 - c) errors and mistakes
 - d) a & b
- 6) Introspection is _____ evaluation technique.
 - a) Quantitative
 - b) Qualitative
 - c) Both a & b
 - d) Experimental
- 7) Volume of cuboid is =
 - a) $l b h$
 - b) l^3
 - c) $2(l b + b h + l h)$
 - d) $6l^2$
- 8) Methodological collection of principles is known as
 - a) formula
 - b) process
 - c) structure
 - d) rule
- 9) An out line of course of study to be completed in fixed time means
 - a) Curriculum
 - b) Experience
 - c) Syllabus
 - d) Book
- 10) Algebra is generalized form of
 - a) Trigonometry
 - b) Statistics
 - c) Arithmetic
 - d) Geometry

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा.

10

- 1) घटक नियोजनात 'का शिकवायचे' याचा अर्थ
a) आशय b) उद्दिष्टे c) मूल्यमापन d) अध्ययन अनुभव
- 2) अभ्यासपूरक उपक्रम हे _____ चा भाग असतात.
a) निबंध b) पाठ्यक्रम c) अभ्यासक्रम d) आशय
- 3) अपरिमेय संख्या 'पाय' (π) हे _____ चे गुणोत्तर आहे.
a) त्रिज्या आणि व्यास b) व्यास आणि परिघ c) परिघ आणि त्रिज्या d) परिघ आणि व्यास
- 4) भूमिती अध्यापनाचा पहिला टप्पा म्हणजे
a) तार्किक b) अवगामी c) प्रात्यक्षिक d) उद्गामी
- 5) नैदानिक चाचण्या विद्यार्थ्यांच्या _____ शोधण्यावर भर देतात.
a) अचुकता b) कौशल्ये c) त्रुटी व चूका d) a आणि b
- 6) आत्मपरिक्षण हे _____ मूल्यमापन तंत्र आहे.
a) संख्यात्मक b) गुणात्मक c) a आणि b दोन्ही d) प्रायोगिक
- 7) इष्टीकाचितीचे घनफळ =
a) लां × रूं × उं b) (लांबी)³
c) 2 (लां × रूं + रूं × उं + लां × उं) d) 6 × (लांबी)²
- 8) तत्वांच्या पद्धतशीरपणे केलेल्या संकलनास _____ म्हणतात.
a) सूत्र b) प्रक्रिया c) संरचना d) नियम
- 9) ठराविक कालावधिमध्ये पूर्ण करावयाच्या अभ्यासाचा आराखडा म्हणजे
a) अभ्यासक्रम b) अनुभव c) पाठ्यक्रम d) पुस्तक
- 10) बीजगणित हे _____ चे सामान्य रूप आहे.
a) त्रिमिती b) संख्याशास्त्र c) अंकगणित d) भूमिती

Seat No.	
-------------	--

**B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
MATHEMATICS METHODOLOGY (Paper – VI)
Methodology of Teaching School Subjects**

Day and Date : Tuesday, 13-12-2016
Time : 10.30 a.m. to 12. 30 p.m.

Marks : 40

Instruction : Figures to the right indicate full marks.

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Illustrate various steps of preparing unit test.
 - 2) What are the criteria of good text book of Mathematics ? Criticise text book of std. VIII of Mathematics.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What is the difference between curriculum and syllabus ? Explain the principles of construction of curriculum.
 - 2) What are the essential characteristics of Mathematics teacher ? Explain the role of Mathematics teacher's organization in professional development of teacher.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Explain how you will introduce unit "simple interest".
 - 2) Write short note on criterion reference test.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Explain how will you teach "Surface area of cylinder".
 - 2) Explain various aspects of unit planning.
 - 3) Explain the importance of diagnostic tests in Mathematics.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : 10
- 1) घटक चाचणी तयार करण्याच्या पायऱ्या उदाहरणासह स्पष्ट करा.
 - 2) गणिताच्या चांगल्या पाठ्यपुस्तकाचे निकष कोणते ? इ. ८ वी च्या गणित पाठ्यपुस्तकाचे चिकित्सक परीक्षण करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : 10
- 1) अभ्यासक्रम व पाठ्यक्रम यातील फरक स्पष्ट करा. अभ्यासक्रम निर्मितीची तत्त्वे स्पष्ट करा.
 - 2) गणित शिक्षकाची आवश्यक गुणवैशिष्ट्ये कोणती ? शिक्षकाच्या व्यावसायिक प्रगतीमध्ये गणित शिक्षक संघटनांची भूमिका स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 8
- 1) “सरळ व्याज” या घटकाची प्रस्तावना तूम्ही कशी कराल ?
 - 2) निकष संदर्भ चाचणीवर टीप लिहा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 12
- 1) वृत्तचितीचे पृष्ठफळ हा घटक तूम्ही कसा शिकवाल ?
 - 2) घटक नियोजनाची अंगे स्पष्ट करा.
 - 3) गणितातील नैदानिक चाचण्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
HISTORY METHODOLOGY (Paper – VII)**

Day and Date : Thursday, 15-12-2016
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book Page No. 3.
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) Due to the structure of history
 - a) We can understand the arrangement of the subject in a single sight
 - b) We can understand the different aspects of history and the interrelationship of these aspects
 - c) We can understand the place of syllabus and content
 - d) All the above three
- 2) It is necessary to have _____ quality in history teacher.
 - a) Sincerity
 - b) Expertness
 - c) Organizing skill
 - d) Historical outlook
- 3) _____ is considered while preparing unit test.
 - a) Types of question
 - b) Blue print
 - c) Expected answer
 - d) Time
- 4) For the upliftment of the students after finding the reasons of backwardness necessary teaching is
 - a) Micro teaching
 - b) Diagnostic and remedial teaching
 - c) Class room teaching
 - d) Group teaching
- 5) While devising annual planning _____ aspects should be considered.
 - a) Working days of the year
 - b) Teaching period
 - c) Unit certainty
 - d) Above all
- 6) Content cum-methodology means
 - a) Mastery on content
 - b) Mastery on method
 - c) Meaningful integration of content and method
 - d) Mastery on content and method
- 7) The remarkable feature of vedic culture is
 - a) Sculpture
 - b) Architect
 - c) Literature
 - d) Drawing
- 8) How and which method for teaching and learning in one period and in one lesson, it is called as _____ plan.
 - a) Unit
 - b) Lesson
 - c) Annual
 - d) Monthly
- 9) _____ is known as father of history.
 - a) Sir. Jadunath Sarkar
 - b) Herodotus
 - c) V. K. Rajwade
 - d) Karl Marx
- 10) _____ is the first historian adopted the economical approach for the history.
 - a) Karl Marx
 - b) Sir. Jadunath Sarkar
 - c) Damodar Kosambi
 - d) Herodotus

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) इतिहास विषयाची संरचना मांडल्यामुळे
 - अ) एका दृष्टिक्षेपात विषयाची रचना, मांडणी समजते
 - ब) इतिहासाची विविध अंगे व त्यातील परस्पर संबंध समजतो
 - क) आपल्या पाठ्यक्रमाचे व पाठ्यांशाचे स्थान समजतो
 - ड) वरील तीन ही
- २) इतिहास शिक्षकाच्या अंगी विशेष करून _____ हा गुण असणे आवश्यकच आहे.
 - अ) प्रामाणिकपणा
 - ब) तज्ज्ञता
 - क) संघटनाचातुर्य
 - ड) ऐतिहासिक दृष्टिकोन
- ३) घटक चाचणी तयार करतांना प्रामुख्याने _____ याचा विचार केला जातो.
 - अ) प्रश्नप्रकार
 - ब) संविधान तक्ता
 - क) अपेक्षित उत्तर
 - ड) वेळ
- ४) विद्यार्थ्यांच्या मागासलेपणाची कारणे शोधून उपाय योजण्यासाठी केलेले अध्यापन म्हणजे
 - अ) सूक्ष्मअध्यापन
 - ब) नैदानिक व उपचारात्मक अध्यापन
 - क) वर्ग अध्यापन
 - ड) सांघीक अध्यापन
- ५) वार्षिक नियोजन करतांना _____ घटकांचा विचार करावा लागतो.
 - अ) वर्षभरातील कामाचे दिवस
 - ब) अध्यापन तासिका
 - क) घटक निश्चिती
 - ड) वरील सर्व
- ६) आशयायुक्त अध्यापन पद्धती म्हणजे
 - अ) आशयावर प्रभुत्व
 - ब) पद्धतीवर प्रभुत्व
 - क) आशय आणि पद्धतीचे अर्थपूर्ण एकात्मिकरण
 - ड) आशय व पद्धतीवर प्रभुत्व
- ७) वैदिक संस्कृतीचे लक्षात येण्यासारखे _____ हे वैशिष्ट्ये आहे.
 - अ) शिल्पकला
 - ब) वास्तुकला
 - क) साहित्य/वाङ्मय
 - ड) चित्रकला
- ८) एका तासिकेत, एका पाठात जे काही शिकवायचे ते कसे व कोणत्या पद्धतीने शिकवावयाचे याचे नियोजन करणे म्हणजे _____ नियोजन होय.
 - अ) घटक
 - ब) पाठ
 - क) वार्षिक
 - ड) मासिक
- ९) आद्य इतिहासकार म्हणून _____ यांचा उल्लेख केला जातो.
 - अ) सर. जदुनाथ सरकार
 - ब) हेरोडोटस
 - क) व्ही. के. राजवाडे
 - ड) कार्ल-मार्क्स
- १०) इतिहासाला आर्थिक दृष्टिकोन प्राप्त करून देणारा _____ हा पहिला इतिहासकार होय.
 - अ) कार्ल मार्क्स
 - ब) सर जदुनाथ सरकार
 - क) दामोदर कोसंबी
 - ड) हेरोडोटस

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
HISTORY METHODOLOGY (Paper – VII)**

Day and Date : Thursday, 15-12-2016
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Marks : 40

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

2. Answer the following questions (**any one**) : 10
- 1) What are the various methods of organizing the curriculum ? State the features of spiral method.
 - 2) What is evaluation ? Explain the differences between formative and summative evaluation.
3. Answer the following questions (**any one**) : 10
- 1) What are the good qualities of history teacher ? Suggest remedies for growth of professional development of the history teacher.
 - 2) Explain the concept of content cum-methodology. State the content analysis of any units in the textbook of history.
4. Answer the following questions in brief : 8
- 1) State the principles of history curriculum construction.
 - 2) What are the fundamental duties of citizens as per Indian Constitution ?
5. Answer the following questions in brief : 12
- 1) Explain in brief, the contribution of Damodar Dharmanand Kosambi to Indian history.
 - 2) What are the reasons of abandoning the non-co-operation movement by Mahatma Gandhiji ?
 - 3) Explain in brief contribution of Charls Wood in Indian education.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) **सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत. (अनिवार्य)**
२) **उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.**

२. खालील प्रश्नाची उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) अभ्यासक्रम रचनेच्या विविध पद्धती कोणत्या ? चक्रीय पद्धतीचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - २) मूल्यमापन म्हणजे काय ? विकासात्मक आणि अंतिम मूल्यमापन यातील फरक स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नाची उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) चांगल्या इतिहास शिक्षकाचे गुणविशेष कोणते ? इतिहास शिक्षकाच्या व्यावसायिक विकासासाठी उपाय सूचवा.
 - २) आशयायुक्त अध्यापन पद्धतीची संकल्पना स्पष्ट करा. इतिहासाच्या पाठ्यपुस्तकातील कोणत्याही एका घटकाचे आशय विश्लेषण करा.

४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

८

- १) इतिहास अभ्यासक्रम रचनेची तत्वे स्पष्ट करा.
- २) भारतीय राज्यघटनेनुसार नागरिकांची मूलभूत कर्तव्य कोणती ?

५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

१२

- १) दामोदर धर्मानंद कोसंबीचे भारतीय इतिहासातील योगदान स्पष्ट करा.
 - २) महात्मा गांधीजीनी असहकार चळवळ स्थगित करण्यामागचे कारणे कोणती ?
 - ३) चार्ल्स वुडचे भारतीय शिक्षणातील योगदान थोडक्यात स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
Paper – VII : METHODOLOGY OF TEACHING SCHOOL SUBJECTS
Geography Methodology

Day and Date : Thursday, 15-12-2016
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** I) **All questions are compulsory.**
II) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**
III) **Figures to the right indicate marks.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose correct alternatives :

10

- 1) The part of a subject at specific level is called _____
a) Curriculum b) Syllabus c) Content d) Text book
- 2) The Geography subject has independent text book from _____ standard.
a) First b) Second c) Third d) Fourth
- 3) The analysis of content means _____
a) Content analysis b) Teaching c) Structure d) Technique
- 4) Unit planning includes _____
a) Unit points b) Objectives and its specifications
c) Teaching methods d) Above all
- 5) There are _____ periods per week for geography teaching at secondary level.
a) Two b) Three c) Four d) Five
- 6) To test the progress of students _____ test is used.
a) Annual b) Unit c) Achievement d) Diagnostic
- 7) The following _____ is the work of Geography Teacher Association.
a) To organize Geographical exhibition b) To organize conference
c) To organize orientation course d) Above all
- 8) _____ is the father of evaluation technique.
a) Alan b) Bandura c) Benjamin Bloom d) None of these
- 9) India get most rain from _____ wind.
a) South-west monsoon b) Return
c) North-east monsoon d) Local
- 10) The highest production of the food in India is _____
a) Wheat b) Rice c) Jawar d) Corn

मराठी रूपांतर

सूचना : प्रश्न क्र. १ हा आवश्यक आहे. ते पहिल्या १५ मिनिटांत उत्तरपत्रिकेत पृष्ठ क्रमांक ३ मध्ये सोडवावे।

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) विशिष्ट स्तरावरील विषयाचा भाग म्हणजे _____ होय.
अ) अभ्यासक्रम ब) पाठ्यक्रम क) आशय ड) पाठ्यपुस्तक
- 2) भूगोल विषयाचे _____ इयत्तेपासून स्वतंत्र पाठ्यपुस्तक आहे.
अ) पहिली ब) दुसरी क) तिसरी ड) चौथी
- 3) पाठ्यांशाचे पृथःकरण म्हणजे _____ होय.
अ) आशय विश्लेषण ब) अध्यापन
क) संरचना ड) तंत्र
- 4) घटक नियोजन करताना _____ चा विचार करावा लागतो.
अ) पाठमुद्दे ब) उद्दिष्टे व स्पष्टीकरणे
क) अध्यापन पद्धती ड) वरील सर्व
- 5) माध्यमिक स्तरावर भूगोल विषयासाठी आठवड्याला _____ तासिका आहेत.
अ) दोन ब) तीन क) चार ड) पाच
- 6) विद्यार्थ्यांची प्रगती पाहण्यासाठी _____ चाचण्याचा उपयोग केला जातो.
अ) वार्षिक ब) घटक क) प्राविण्य ड) नैदानिक
- 7) खालीलपैकी _____ हे भूगोल शिक्षक संघटनेचे कार्य आहे.
अ) भौगोलिक प्रदर्शने भरविणे ब) चर्चासत्रांचे आयोजन करणे
क) उजळणी वर्ग घेणे ड) वरील सर्व
- 8) मूल्यमापन तंत्राचे जनक _____ हे आहेत.
अ) अँलन ब) बांदूरा क) बेंजामिन ब्लूम ड) यापैकी नाही
- 9) भारताला _____ वाऱ्यापासून जास्त पाऊस मिळतो.
अ) नैरृत्य मोसमी ब) परतीच्या क) ईशान्य मोसमी ड) स्थानिक
- 10) भारतात _____ या अन्नधान्याचे सर्वात जास्त उत्पादन होते.
अ) गहु ब) तांदुळ क) ज्वारी ड) मका

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
Paper – VII : METHODOLOGY OF TEACHING SCHOOL SUBJECTS
Geography Methodology

Day and Date : Thursday, 15-12-2016
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Marks : 40

N.B. : I) ***All questions are compulsory.***
II) ***Figures to the right indicate marks.***

2. Answer the following questions (**any one**): **10**
- 1) What is the contribution of geography teacher organization in professional development of the teacher ?
 - 2) Explain the meaning, importance and need of curriculum.
3. Answer the following questions (**any one**): **10**
- 1) What is meant by lesson planning ? Explain the steps of lesson planning.
 - 2) State the criteria of good geography text book.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) State the concept of monsoon.
 - 2) State the aspect of year planning.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Distinguish between curriculum and syllabus.
 - 2) Explain the concept of evaluation.
 - 3) How will you create interest in student of Geography ?

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : **10**
- 1) भूगोल शिक्षकांचा व्यावसायिक विकास करण्यात भूगोल शिक्षक संघटनांची भूमिका स्पष्ट करा.
 - 2) अभ्यासक्रमाचा अर्थ, महत्त्व व आवश्यकता स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : **10**
- 1) पाठ नियोजन म्हणजे काय ? पाठाच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.
 - 2) चांगल्या भूगोल पाठ्यपुस्तकाचे निकष सांगा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **8**
- 1) मान्सूनची संकल्पना सांगा.
 - 2) वार्षिक नियोजनाचे पैलु सांगा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **12**
- 1) अभ्यासक्रम व पाठ्यक्रमातील फरक स्पष्ट करा.
 - 2) मूल्यमापन संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 3) तुम्ही विद्यार्थ्यांमध्ये भूगोल विषयाची आवड कशी निर्माण कराल ?
-

- 9) The allotropes of carbon is
 a) coal b) diamond c) graphite d) all above
- 10) Professional development of teacher can be done through
 a) evaluation b) refresher course
 c) subject tour d) all above

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) विद्यार्थ्यांच्या उणीवा शोधण्यासाठी वापरल्या जाणाऱ्या चाचणीला _____ चाचणी म्हणतात.
 अ) नैदानिक ब) प्राविण्य क) निकष संदर्भीय ड) घटक
- २) “मानवी डोळा” ही संकल्पना शिकविताना _____ हे शैक्षणिक साधन प्रभावी अद्यापनासाठी वापरावे.
 अ) नमुना ब) तक्ता क) चित्र ड) पारदर्शिका
- ३) घटक चाचणीच्या संविधान तक्यात _____ बाबीचा समावेश होतो.
 अ) उद्दिष्टे ब) प्रश्न प्रकार क) उपघटक ड) वरील सर्व
- ४) घटक नियोजनाचे _____ हे अंग आहे.
 अ) आशय ब) अध्यापन पद्धती क) मूल्यमापन ड) वरील सर्व
- ५) विशिष्ट इयत्तेला शिकविला जाणारा विषयाचा भाग म्हणजे _____ होय.
 अ) अभ्यासक्रम ब) आशय क) पाठ्यक्रम ड) घटक
- ६) अभ्यासक्रमाची निर्मिती _____ नंतर होते.
 अ) सरकारची धोरणे निश्चिती ब) शैक्षणिक उद्दिष्टे निश्चिती
 क) पाठ्यपुस्तक निर्मिती ड) पाठ्यक्रम निर्मिती
- ७) आशय विश्लेषणात _____ चा समावेश होतो.
 अ) संकल्पना ब) आकृती क) तत्वे ड) वरील सर्व
- ८) “किरणोत्सारिता” चा शोध _____ यांनी लावला.
 अ) मादामा क्यूरी ब) आईनस्टाईन क) हेन्री बेकवेरल ड) सी.व्ही.रामण
- ९) कार्बन ची अपरूपे _____ हे आहे.
 अ) कोळसा ब) हिरा क) ग्राफाईट ड) वरील सर्व
- १०) शिक्षकाचा व्यावसायिक विकास _____ च्या माध्यमातून करता येतो.
 अ) मूल्यमापन ब) उजाळ वर्ग क) विषय सटल ड) वरील सर्व

B.Ed. (Semester – II) (Old) Examination, 2016
METHODOLOGY OF TEACHING SCHOOL SUBJECTS
General Science Methodology (Paper – VII)

Day and Date : Thursday, 15-12-2016

Marks : 40

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All** questions are **compulsory**.
2) Figures to **right** indicate **full** marks.

2. Answer the following questions (**any one**). **10**
- 1) What do you mean by unit plan ? Explain various aspects of unit plan with example.
 - 2) Write criterion for good textbook. Criticise std. VIth science textbook w.r. to criterion.
3. Answer the following questions (**any one**). **10**
- 1) What is unit test ? Explain steps in preparation of unit test.
 - 2) What are the essential qualities of science teacher ? Explain role of science teacher organization in professional growth of Science teacher.
4. Answer the following questions in brief. **8**
- 1) How will you teach types of chemical reactions ?
 - 2) Which learning experiences should be given while teaching static electricity ?
5. Answer the following questions in brief. **12**
- 1) Write relation between curriculum and syllabus.
 - 2) Explain types of examinations.
 - 3) Write content analysis of any unit from the science.

मराठी रुपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक). १०
- १) घटक नियोजन म्हणजे काय ? घटक नियोजनाची विविध अंगे उदाहरणासह स्पष्ट करा.
 - २) पाठ्यपुस्तकाचे निकष कोणते ? शास्त्र विषयाचे इ.६ वी च्या पाठ्यपुस्तकाचे चिकित्सक परीक्षण करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक). १०
- १) घटक चाचणी म्हणजे काय ? घटक चाचणी निर्मितीच्या पायऱ्या विशद करा.
 - २) शास्त्र शिक्षकाची आवश्यक गुणवैशिष्ट्ये कोणती ? शास्त्र शिक्षकाच्या व्यावसायिक विकासात शास्त्र शिक्षक संघटनांची भूमिका स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८
- १) रासायनिक अभिक्रियांचे प्रकार तुष्टी कसे शिकवाल ?
 - २) स्थितिक विद्युत हा घटक शिकविताना कोणते अध्ययन अनुभव द्याल ?
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. १२
- १) अभ्यासक्रम आणि पाठ्यक्रम यातील सहसंबंध लिहा.
 - २) परीक्षांचे प्रकार स्पष्ट करा.
 - ३) शास्त्रातील कोणत्याही एका घटकाचे आशय विश्लेषण लिहा ?
-

Seat No.	
-------------	--

**B.Ed. – II (Semester – III) (New) (CBCS) Examination, 2016
KNOWLEDGE AND CURRICULUM (Part – I)**

Day and Date : Tuesday, 29-11-2016
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

- Instructions:** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Question 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**
3) **Figures to the right indicate full marks.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative :

7

- 1) National Policy of Education 1986 report is published under the title
 - A) Education and National Development
 - B) Educational Challenge ; A Political Review
 - C) Learning the Treasure Within
 - D) Education for Social Development
- 2) _____ base is not a base of curriculum.
 - A) Historical
 - B) Theoretical
 - C) Sociological
 - D) Economical
- 3) 'Meta-cognitive knowledge, as a type of knowledge was proposed by
 - A) Bloom
 - B) Locke
 - C) Carson
 - D) Fueston
- 4) _____ is not a way of acquiring knowledge.
 - A) Critical thinking
 - B) Curiosity
 - C) Observation
 - D) Recitation
- 5) _____ has given more importance to the stakeholders in curriculum evaluation.
 - A) Scriven
 - B) Robert Stake
 - C) Ralf Tyler
 - D) Stufflebeem
- 6) In Maharashtra _____ institute constructs the curriculum for standard I to VIII.
 - A) MSCERT
 - B) NCERT
 - C) Balbharti
 - D) Secondary Education Board
- 7) In _____ curriculum construction, educational outcome is given more importance.
 - A) Student centric
 - B) Constructivist
 - C) Competency based
 - D) Behaviouristic

मराठी रूपांतर

7

1. योग्य पर्याय निवडा :

- 1) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण 1986 चा अहवाल _____ या नावाने प्रकाशित केला होता.
 - अ) शिक्षण आणि राष्ट्रीय विकास
 - ब) शैक्षणिक आह्वान : एक धोरणात्मक यथार्थ दर्शन
 - क) लर्निंग द ट्रेजर विदिन
 - ड) सामाजिक विकासासाठी शिक्षण
- 2) पुढीलपैकी _____ हा अभ्यासक्रमाचा आधार नाही.
 - अ) ऐतिहासिक
 - ब) तात्विक
 - क) समाजशास्त्रीय
 - ड) आर्थिक
- 3) 'उच्च बोधात्मक ज्ञान' हा ज्ञानाचा प्रकार _____ यांनी सांगितला.
 - अ) ब्लूम
 - ब) लॉक
 - क) कारसन
 - ड) फ्यूस्टन
- 4) खालीलपैकी _____ ही ज्ञान मिळवण्याचा मार्ग नाही.
 - अ) चिकित्सक विचार
 - ब) जिज्ञासूवृत्ती
 - क) निरीक्षण
 - ड) पाठांतर
- 5) _____ हा अभ्यासक्रम मूल्यमापनात लाभार्थ्यांना अधिक महत्व देतो.
 - अ) स्क्रीव्हन
 - ब) रॉबर्ट स्टेक
 - क) राल्फ टेलर
 - ड) स्टफलबीम
- 6) महाराष्ट्रामध्ये इयत्ता पहिली ते आठवीचा अभ्यासक्रम _____ ही संस्था करते.
 - अ) MSCERT
 - ब) NCERT
 - क) बालभारती
 - ड) माध्यमिक शिक्षण मंडळ
- 7) _____ अभ्यासक्रम रचनेमध्ये अध्ययन निष्पत्तीला अधिक महत्व दिले जाते.
 - अ) विद्यार्थीकेंद्रित
 - ब) ज्ञानरचनावादी
 - क) सक्षमताधिष्ठित
 - ड) वर्तनवादी

Seat No.	
---------------------	--

**B.Ed. – II (Semester – III) (New) (CBCS) Examination, 2016
KNOWLEDGE AND CURRICULUM (Part – I)**

Day and Date : Tuesday, 29-11-2016
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Marks : 28

2. Answer **any one** of the following : **10**

What is meant by curriculum ? Discuss the steps in curriculum construction.

OR

Explain the salient features of National Curriculum Framework 2005 (NCF 2005). **10**

3. Answer the following questions in brief :

a) Differentiate between knowledge and skill. **5**

b) Explain the characteristics of scientific method. **5**

OR

a) Explain the sources of knowledge. **5**

b) Explain the meaning and characteristics of knowledge. **5**

4. Answer the following questions in brief (**any two**) : **8**

a) Explain any four criteria of curriculum assessment.

b) What is curriculum framework ? Explain the need of curriculum framework.

c) Explain the role of a teacher in knowledge transmission.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 10
 अभ्यासक्रम म्हणजे काय ? अभ्यासक्रम निर्मितीच्या पायऱ्यांची चर्चा करा.
- किंवा**
- राष्ट्रीय अभ्यासक्रम आराखडा 2005 ची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. 10
3. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.
- अ) ज्ञान आणि कौशल्य यातील फरक स्पष्ट करा. 5
 ब) वैज्ञानिक पद्धतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. 5
- किंवा**
- अ) ज्ञानाचे स्रोत स्पष्ट करा. 5
 ब) ज्ञानाचा अर्थ व गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. 5
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : 8
 अ) अभ्यासक्रम मूल्यमापनाचे कोणतेही चार निकष स्पष्ट करा.
 ब) अभ्यासक्रम आराखडा म्हणजे काय ? त्याची गरज स्पष्ट करा.
 क) ज्ञानसंक्रमणामध्ये शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.
-

SLR-AB – 33

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – III) (New – CBCS) Examination, 2016
PEDAGOGY OF SCHOOL SUBJECT MARATHI

Day and Date : Thursday, 1-12-2016
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) प्रश्न क्र. १ हा अनिवार्य आहे. प्रश्न क्र. १ वस्तुनिष्ठ प्रश्नांची उत्तरे उत्तरपत्रिकेतील पृष्ठ क्र. ३ वर पहिल्या १५ मिनिटांत लिहावीत.

MCQ/Objective Type questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

१. रिकाम्या जागी योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा :

७

- १) विद्यार्थ्यांच्या बुद्धीला चालना मिळण्यात _____ ची अधिक मदत होते.
अ) शब्दकोश
ब) पाठांतर
क) वाचन
ड) शब्दकोडे
- २) पुढीलपैकी _____ हे आकारिक मूल्यमापनाचे साधन आहे.
अ) लेखी परीक्षा
ब) तोंडी परीक्षा
क) प्रकल्प
ड) प्रात्यक्षिक
- ३) उपक्रमांची सूची खालीलपैकी _____ मध्ये असते.
अ) अभ्यासक्रम
ब) पाठ्यक्रम
क) पाठ्यपुस्तक
ड) हस्तपुस्तिका

P.T.O.

- ४) मराठीच्या अध्यापनात ज्ञानरचनावादाची _____ ही कार्यनीति वापरतात.
- अ) संकल्पना चित्रण ब) सहकार्यात्मक अध्ययन
क) समस्या निराकरण ड) वरील सर्व
- ५) कार्यात्मक व्याकरणालाच _____ चे व्याकरण असेही म्हणतात.
- अ) रूपसिद्धी ब) शास्त्रीय
क) शुद्ध ड) उपयोजित
- ६) खुले पुस्तक परीक्षेत विद्यार्थ्यांच्या _____ मूल्यमापन करणे हा हेतू असतो.
- अ) व्यक्तिमत्त्वाचे ब) संपादनूकीचे
क) विकासाचे ड) कौशल्यांचे
- ७) विविध क्षेत्रातील ज्ञानप्राप्तीचे महत्त्वाचे साधन म्हणजे _____ होय.
- अ) लेखन ब) वाचन
क) भाषण ड) श्रवण
-

Seat No.	
-------------	--

**B.Ed. (Semester – III) (New – CBCS) Examination, 2016
PEDAGOGY OF SCHOOL SUBJECT MARATHI**

Day and Date : Thursday, 1-12-2016
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Marks : 28

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

२. घटक नियोजन म्हणजे काय ? घटक नियोजनाची अंगे सांगून मराठीच्या शिक्षकाने घटक नियोजनासाठी विचारात घ्यावयाचा आराखडा तयार करा. १०

किंवा

मराठीच्या चांगल्या पाठ्यपुस्तकाचे निकष कोणते ते सांगून इयत्ता ९ वीच्या मातृभाषा मराठीच्या पाठ्यपुस्तकांचे चिकित्सक परीक्षण करा.

३. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. १०

अ) घटक चाचणी तयार करण्याच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.

ब) मराठीच्या अध्यापनात व्याकरण अध्यापनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

अ) मातृभाषा शिक्षक म्हणून तुम्ही प्रभावी अध्यापनात वापरलेले कोणतेही पाच अभ्यासानुवर्ती उपक्रम सोदाहरण लिहा.

ब) चाचण्यांचे विविध प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा.

४. पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. ८

१) मूल्यमापनाची संकल्पना सांगून प्रश्नांचे प्रकार सोदाहरण लिहा.

२) ज्ञानरचनावादाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

३) मराठी शिक्षकाला मराठी विषय संरचनेचे कोणते महत्त्व आहे ते सांगा.

SLR-AB – 34

Seat No.	
----------	--

B.Ed. II (Semester – III) (New) (CBCS) Examination, 2016
Pedagogy of a School Subject : Hindi
PEDAGOGY OF HINDI

Day and Date : Thursday, 1-12-2016
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

सूचना : सभी प्रश्नों के उत्तर लिखना अनिवार्य है।

MCQ/Objective Type Questions

Marks : 7

1. निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए पर्यायों में से उत्तर का सही पर्याय चुनकर लिखें।

7

1) प्रश्न प्रकारों में से _____ यह व्यक्तिनिष्ठ प्रश्न प्रकार है।

अ) रिक्त स्थानों की पूर्ति

ब) लघुत्तरी प्रश्न

क) उचित जोड़ी मिलाओ

ड) किसने किससे कहा

2) वार्षिक नियोजन में _____ को गौण माना जाता है।

अ) उपलब्ध तासिकाएँ

ब) मूल्यांकन तासिकाएँ

क) सेवक

ड) कामकाज के दिन

3) निम्नलिखित में से _____ यह लोकप्रिय भाषिक खेल है।

अ) वर्तनी

ब) लहजा

क) शैली

ड) शब्द पहेली

4) रचना शिक्षा की _____ यह प्रमुख प्रणाली है।

अ) व्याकरण अनुवाद प्रणाली

ब) रूपरेखा प्रणाली

क) गीत गायन प्रणाली

ड) इनमें से कोई नहीं

P.T.O.

5) निम्नलिखित में से _____ यह संरचना का प्रकार नहीं है।

- अ) वृक्षाकार ब) गमलाकार
क) निराकार ड) अणु रेणु संरचना

6) पाठ्यपुस्तक का _____ यह बाह्य गुण है।

- अ) विषयवस्तु ब) चित्र क) भाषा शैली ड) जिल्द

7) इनमें से सही ऊपर से नीचे क्रम _____ है।

- अ) पाठ्यक्रम-पाठ्यपुस्तक-आशय
ब) आशय-पाठ्यपुस्तक -पाठ्यक्रम
क) पाठ्यपुस्तक-पाठ्यक्रम-आशय
ड) पाठ्यक्रम-आशय-पाठ्यपुस्तक
-

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. II (Semester – III) (New) (CBCS) Examination, 2016
Pedagogy of a School Subject : Hindi
PEDAGOGY OF HINDI

Day and Date : Thursday, 1-12-2016

Marks : 28

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

2. निम्नलिखित प्रश्न का उत्तर लिखो। (कोई एक). 10
- 1) हिंदी विषय शिक्षक का विद्यालय में स्थान बताकर उनके विशेष गुणों की चर्चा कीजिए।
 - 2) व्याकरण शिक्षा के उद्देश्य बताकर व्याकरण अध्यापन की पद्धतियाँ स्पष्ट करें।
3. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखो। (दो). 10
- 1) बोली और भाषा में अंतर लिखिए।
 - 2) पाठ्यपुस्तक के कोई तीन आंतरिक तत्वों की चर्चा करें।
- अथवा**
- 1) हिंदी भाषा के प्रचार एवं प्रसार में हिंदी अध्यापक की भूमिका स्पष्ट करें।
 - 2) किन्हीं दो भाषिक खेलों की चर्चा करें।
4. निम्नलिखित टिप्पणियाँ लिखो। (कोई दो). 8
- 1) भाषा प्रयोगशाला का स्वरूप.
 - 2) शब्दकोश का हिंदी अध्ययन में महत्व.
 - 3) उपचारात्मक शिक्षा का महत्व.
-

SLR-AB – 35

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – III) (New CBCS) Examination, 2016
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT
Pedagogy of English

Day and Date : Thursday, 1-12-2016

Max. Marks : 35

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

- Instructions:**
- 1) **All** questions are **compulsory**.
 - 2) **Right** side number indicates marks.
 - 3) Q. No. **1** is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. **3**.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative :

7

1) | fr | is the example of

a) Vowel	b) Consonant
c) Cluster	d) Diphthong

2) Principle of homogeneity, principle of time allotment, principle of period appropriateness are the principles of

a) Unit plan	b) Annual plan
c) Lesson plan	d) None of the above

3) A blue-print is detailed plan based on

- a) Weightage to objectives
- b) Weightage to content
- c) Weightage to form of questions
- d) Above all

4) Story, biography and autobiography are the parts of

a) Prose	b) Poetry
c) Grammar	d) Free composition

P.T.O.

- 5) Defective pronunciation of Indian students is related to
- a) Substituting sound from mother tongue
 - b) Influence of mother tongue
 - c) Lackness in intonation and stress
 - d) Above all
- 6) 'How wonderful is death !
Death and his brother sleep !' These lines are the example of _____
figure of speech.
- a) Simile
 - b) Metaphor
 - c) Personification
 - d) Apostrophe
- 7) Diagnostic test helps the teachers to
- a) Identify students who make slow progress in learning
 - b) Locate specific weakness in an area of learning
 - c) Modify and adjust methods of providing learning experiences
 - d) Above all
-

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – III) (New CBCS) Examination, 2016
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT
Pedagogy of English

Day and Date : Thursday, 1-12-2016
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Marks : 28

- Instructions:** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Right side number indicates marks.*

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What is a year plan ? What are the principles of year plan ? What is the importance of year plan ?
 - 2) What are the essential qualities of English teacher ? How is English teacher organisation useful for developing the growth of English teachers ?
3. Answer the following questions in brief :
- 1) What is the difference between Diphthong and Cluster ? **5**
 - 2) What is figure of speech ? Explain it with examples. **5**
- OR
- 1) What is the concept of content cum methodology ? Explain it with examples. **5**
 - 2) What is the concept of evaluation ? Explain it with examples. **5**
4. Answer the following questions in brief (**any two**) : **8**
- 1) How do you plan to teach positive degree into comparative degree ? State the steps.
 - 2) What is the difference between unit test and diagnostic test ?
 - 3) What is the role of English teacher in the classroom ?
-

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. III Semester (New-CBCS) Examination, 2016
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT MATHEMATICS**

Day and Date : Thursday, 1-12-2016
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

- N. B. :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All questions are compulsory.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct answer :

7

- i) In concept of 'unit' _____ aspect is important.
a) Unit should be homogeneous
b) Unit should include all activities
c) Unit should provide behavioural change
d) All a), b), c)
- ii) Test which detects and analyse the individuals weakness in the subject is called _____ test.
a) Oral
b) Norm reference
c) Criterion reference
d) Diagnostic
- iii) Summative evaluation is done at the _____ of the academic year.
a) beginning b) end c) middle d) none
- iv) Systematic classification of the subject matter that comes under the head of the subject is called _____
a) evaluation b) analysis c) structure d) content
- v) Syllabus is limited part of _____
a) Textbook b) Objectives c) Curriculum d) All a), b), c)
- vi) Accurate description of any concept is known as _____
a) Skill b) Information
c) Characteristics d) Definition
- vii) Point A(4, – 6) lies in _____ quadrant of Cartesian co-ordinate system.
a) second b) first c) third d) fourth

P.T.O.

Seat No.	
---------------------	--

**B.Ed. III Semester (New-CBCS) Examination, 2016
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT MATHEMATICS**

Day and Date : Thursday, 1-12-2016

Marks : 28

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

N. B. : All questions are compulsory.

2. Write answer of the following **any one** : **10**
- a) What are the various aspects of unit planning ? Write unit plan draft on any one concept of mathematics.
- OR
- b) What are the types of test ? Write steps of diagnostic test with illustration.
3. Write answer of the following questions in brief :
- a) Write difference between formative and summative evaluation. **5**
- b) What is relation between curriculum and syllabus. **5**
- OR
- a) Write content analysis of types of quadrilateral. **5**
- b) Write note on importance of oral examination. **5**
4. Write answer of the following questions in brief (**any two**) : **8**
- a) Write note on role of mathematics teacher organization.
- b) How will you teach congruency of triangle ?
- c) What are the various in service teacher education programmes for professional development of mathematics teacher ?

मराठी रूपांतर

सूचना : सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहिणे आवश्यक.

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : 10

अ) घटक नियोजनाची विविध अंगे कोणती ? गणित विषयाच्या एका संकल्पनेबाबत घटक नियोजन आराखडा लिहा.

किंवा

ब) चाचण्यांचे प्रकार कोणते ? नैदानिक चाचणीच्या पायऱ्या उदाहरणासहित लिहा.

3. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

अ) आकारिक व साकारिक मूल्यमापनातील फरक लिहा. 5

ब) अभ्यासक्रम व पाठ्यक्रम यातील संबंध लिहा. 5

किंवा

अ) 'चौकोनाचे प्रकार' या घटकाचे आशय-विश्लेषण लिहा. 5

ब) तोंडी परीक्षेचे महत्त्वावर टीप लिहा. 5

4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही २) : 8

अ) 'गणित शिक्षक संघटनांची भूमिका' यावर टीप लिहा.

ब) 'त्रिकोणाची एकरूपता' चे अध्यापन तुम्ही कसे कराल ?

क) गणित शिक्षकांच्या व्यावसायिक विकासासाठी विविध सेवांतर्गत शिक्षकांचे शैक्षणिक कार्यक्रम कोणते ?

Seat No.	
----------	--

B.Ed. Part – II (Semester – III) (New CBCS) Examination, 2016
PEDAGOGY OF URDU

Day and Date : Thursday, 1-12-2016

Max. Marks : 35

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**

7

1. مندرجہ ذیل کی خانہ پُری صحیح متبادل چُن کر لکھئے :

(1) معلم کی پیشہ وارانہ ترقی _____ پر منحصر ہوتی ہے۔

(a) سیہنار (b) اُردو دن منانا (c) مشاعرہ منعقد کرنا (d) ان میں سے سبھی

(2) مواد کا تجزیہ خاص طور پر مندرجہ ذیل _____ کے تعلق سے کیا جاتا ہے۔

(a) نصاب (b) سبق

(c) درسیات (d) ان میں سے کوئی نہیں

(3) وسائل قدر پیمائش کی _____ قسمیں ہیں۔

(a) تین (b) پانچ (c) دو (d) چار

(4) کیلنڈر، تعطیلات اور اسکول کا پریڈ کا ٹائم ٹیبل کا _____ کی منصوبہ بندی کے وقت استعمال کیا جاتا ہے۔

(a) سالانہ (b) یونٹ (c) سبق (d) ان میں سے کوئی نہیں

5) کیا پڑھائیگی؟ کیوں پڑھائیگی؟ اور کس طرح پڑھائیگی؟ ان سبھی مدوں کا شمار _____ میں ہونا ہے۔

- (a) سالانہ منصوبہ بندی
(b) اکائی کی منصوبہ بندی
(c) سبق کی منصوبہ بندی
(d) ان میں سے سبھی

6) سوالات، اکائی اور _____ پر مختصر مسند خاکہ تیار کیا جاتا ہے۔

- (a) مقاصد (b) خصوصیات (c) اہمیت (d) ان میں سے کوئی نہیں

7) مضمون کی ساخت سے _____ اصناف کا مطالعہ کیا جاتا ہے۔

- (a) قواعد (b) نظم (c) نثر (d) ان میں سے سبھی

10

۲. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مفصیل میں دیجئے: (کوئی ایک)

1) منصوبہ بندی سے کیا مراد ہے؟ منصوبہ بندی کے مختلف اقسام بنا کر کسی ایک پر روشنی ڈالئے۔

OR

2) ہمہ جہت مسلسل ترقی مفصل روشنی ڈالئے۔

10

۳. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے:

(a) اردو ساخت مختصر لکھئے۔

(b) کتاب کا تجزیہ کس طرح سے کیا جاتا ہے؟ لکھئے۔

OR

(a) اردو مثالی معلم کی ذمہ داریاں بیان کیجئے۔

(b) اردو ٹیچرس "تنظیم" کی مختلف سرگرمیاں بیان کیجئے۔

8

۴. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مختصراً دیجئے: (کوئی دو)

(1) سوالات کے مختلف اقسام بیان کیجئے۔

(2) N.C.F. 2005 کے تعلق سے اردو نصابِ تصور بیان کیجئے۔

(3) اردو تعلیم میں شائع ہونے والے مختلف روزناموں کی اہمیت بیان کیجئے۔

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2016
(New CBCS)**

PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT TWO – GENERAL SCIENCE

Day and Date : Saturday, 3-12-2016
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

- Instructions :**
- 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book Page No. 3. **Each** question carries **one** mark.
 - 2) **All** questions are **compulsory**.
 - 3) Figures on the **right** side indicate the marks.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative :

7

- 1) "The unit may be defined as a means of organising instruction activities and materials into larger, related unified patterns of learning in order to achieve significant educational objectives". This definition of the term 'unit' belongs to _____.
a) Samford b) Kinder c) Preston d) Bossing
- 2) These kinds of questions give enough scope for student's thinking and extension of their ideas, but a test can not be prepared with these questions on the whole syllabus, the students do not understand exactly what is to be written in the answer and if the points of the answer in the mind of examiner do not match with the points of student's answer, it leads to defective evaluation. The kind of question in the written examination considered here is
a) Objective question b) Short answered question
c) Long answered question d) None of the above
- 3) _____ method of constructing syllabus in science is used to describe the process of scientific inventions, laws, principles and theories etc.
a) Story b) Life story c) Evolution d) Historical
- 4) The science teacher will solve his problems in the classroom, like problems of the students regarding handling scientific apparatus, drawing diagrams and problems related to interest in science, through _____.
a) Seminars b) Workshops
c) Action research d) Refresher course
- 5) While planning of unit test, _____ is carried out to verify whether the test prepared match with the blue print ? Whether the questions are asked properly on the objectives given ? Whether different subunits have been included properly in the test.
a) Blue print b) Answer key
c) Mansing scheme d) Question wise analysis

P.T.O.

- 6) When the students are evaluated during their development process or while shaping their personality, is called as _____ evaluation.
- a) Summative b) Formative c) Integrated d) Social
- 7) All India science teacher association is located at _____.
- a) Mumbai b) Delhi c) Kolkata d) Chennai

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

७

- १) “पूर्वनिर्धारित उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी अनुदेशनात्मक कृती आणि साहित्य यांचे मोठ्या, संबंधित आणि एकात्म पद्धतीने अध्ययन होण्यासाठी संघटन करणे म्हणजेच घटक होय” ही व्याख्या _____ यांनी दिली आहे.
- अ) सॅमफोर्ड ब) किंडर क) प्रेस्टॉन ड) बॉसिंग
- २) या प्रश्नांमुळे विद्यार्थ्यांच्या विचारांना वाव मिळतो, कल्पना विस्तार क्षमता वाढीस लागते, हे जरी /खरे असले तरी या प्रकारच्या प्रश्नांमुळे संपूर्ण अभ्यासक्रमावर चाचणी तयार केली जाऊ शकत नाही; प्रश्नाचे नेमके उत्तर काय लिहावे याचा नीट अर्थबोध विद्यार्थ्यांना होत नाही. उत्तर तपासणाऱ्याच्या मनात असलेल्या उत्तराशी मिळते जुळते उत्तर नसल्यास मूल्यमापन सदोष होऊ शकते. या ठिकाणी लेखी परीक्षेतील _____ या प्रश्न प्रकाराचा विचार केलेला आहे.
- अ) वस्तुनिष्ठ प्रश्न ब) लघुत्तरी प्रश्न
क) दीर्घात्तरी प्रश्न ड) वरीलपैकी नाही
- ३) शास्त्र पाठ्यक्रम रचनेच्या _____ या पद्धतीत शास्त्रात लावलेले शोध, शास्त्रीय नियम, तत्वे, सिद्धांत इ. कसे शोधले गेले याची प्रक्रिया क्रमाक्रमाने मांडली जाते.
- अ) कथा ब) चरित्रात्मक बंधन
क) उत्क्रांत ड) ऐतिहासिक
- ४) विज्ञान शिक्षक त्याच्या वर्गातील समस्या जशा की, विद्यार्थ्यांना साहित्य हाताळताना येणाऱ्या समस्या, आकृती काढताना, विज्ञान विषयक अभिरुची निर्माण करण्यात येणाऱ्या समस्या इ. _____ च्या माध्यमातून सोडवेल.
- अ) चर्चासत्रे ब) कृतिसत्रे
क) कृतिसंशोधन ड) स्मृती उजाळा वर्ग
- ५) आपण तयार केलेली चाचणी संविधान तक्त्याशी जुळते का ? दिलेल्या उद्दिष्टांवर प्रश्न विचारण्यात आलेत का ? निरनिराळ्या उपघटकांचा योग्य प्रमाणात अंतर्भाव झाला आहे का ? या सर्व बाबींची माहिती मिळावी म्हणून _____ आवश्यक असते.
- अ) संविधान तक्ता ब) उत्तर सूची
क) गुणदान सूची ड) प्रश्नवार पृथःकरण असतात
- ६) विद्यार्थ्यांचा विकास होत असताना किंवा त्याचे व्यक्तिमत्व आकार होत असताना वेळोवेळी केले जाणारे मूल्यमापन म्हणजेच _____ मूल्यमापन होय.
- अ) समाकलित ब) आकारिक क) एकामिक ड) सामाजिक
- ७) अखिल भारतीय विज्ञान शिक्षक संघटना _____ येथे आहे.
- अ) मुंबई ब) दिल्ली क) कोलकाता ड) चेन्नई

Seat No.	
-----------------	--

**B.Ed. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2016
(New CBCS)
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT TWO – GENERAL SCIENCE**

Day and Date : Saturday, 3-12-2016

Max. Marks : 28

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

- Instruction :**
- 1) **All questions are compulsory.**
 - 2) **Figures on the right side indicate the marks.**

2. What is the year plan ? Explain the concept of year plan with the help of preparing the year plan of the General science text book of Standard IX. **10**

OR

What is Continuous and Comprehensive Evaluation (CCE) ? Explain in brief any four tools of formative and summative evaluation in CCE.

3. Write the short answers of following questions. **10**
- a) Describe in brief the five steps of a practice lesson plan.
 - b) Enlist the types of tests used in General Science. Describe in brief any two test.

OR

- a) What is the structure of science ? Explain it with the help of any one kind of structure of science.
- b) What is motion ? Explain it in brief with suitable examples. Write the statements of Newton's three laws of motion.

4. Write short notes on **any two** of the following : **8**
- a) Criteria of Good Text book in General science. – Explain in brief.
 - b) Any four criteria of constructing the syllabus in science. Explain in brief.
 - c) How will you explain the concept of natural cycles to the students ?

मराठी रूपांतर

२. वार्षिक नियोजन म्हणजे काय ? इयत्ता नववीच्या विज्ञानाच्या पाठ्यपुस्तकाचे वार्षिक नियोजन तक्त्याच्या स्वरूपात करून वार्षिक नियोजन ही संकल्पना स्पष्ट करा.

१०

किंवा

सातत्यपूर्ण सर्वकष मूल्यमापन म्हणजे काय ? सातत्यपूर्ण सर्वकष मूल्यमापनांतर्गत येणाऱ्या आकारिक व समाकलिन मूल्यमापनाची कोणतीही चार साधने (प्रत्येकी) संक्षिप्तपणे स्पष्ट करा.

३. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

१०

- अ) सरावपाठ चाचणाच्या पाच पायऱ्या संक्षिप्तपणे वर्णन करा.
 ब) सामान्य विज्ञानात वापरल्या जाणाऱ्या चाचण्यांची यादी करून कोणत्याही दोन चाचण्यांचे संक्षिप्तपणे वर्णन करा.

किंवा

- अ) विज्ञानाची संरचना म्हणजे काय ? विज्ञानाच्या संरचना तयार करण्याच्या कोणत्याही एका प्रकारानुसार विज्ञानाची संरचना स्पष्ट करा.
 ब) गती म्हणजे काय ? गतीची संकल्पना योग्य उदाहरणांद्वारे संक्षिप्तपणे स्पष्ट करा. न्यूटनच्या तीन गतिविषयक नियमांची विधाने लिहा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा :

८

- अ) सामान्य विज्ञानाच्या चांगल्या पाठ्यपुस्तकाचे निकष संक्षिप्तपणे स्पष्ट करा.
 ब) विज्ञानाचा पाठ्यक्रम तयार करताना वापरायचे कोणतेही चार निकष संक्षिप्तपणे स्पष्ट करा.
 क) विज्ञान शिक्षक म्हणून तुम्ही विद्यार्थ्यांना नैसर्गिक चक्रे ही संकल्पना कशी स्पष्ट कराल.

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. – II (Semester – III) (New – CBCS) Examination, 2016
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT – HISTORY**

Day and Date : Saturday, 3-12-2016
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

- Instructions:** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right side indicate marks.*
3) *Q.No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.*

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct answer : 7
- 1) _____ aspect is not included in the triangular concept of evaluation.
A) Learning experience B) Teaching methods
C) Evaluation tools D) Objectives
 - 2) In India establishment of human rights commission
A) 1995 B) 1992 C) 1993 D) 2010
 - 3) In summative evaluation according to objectives of subject _____ questions should be included.
A) Daily observation, project and test
B) Written, oral and practical
C) Assignment, experiment and oral work
D) Class work, innovation and practicals
 - 4) In process of curriculum analysis _____ aspect is not involved.
A) Students B) Values C) Objectives D) Core Elements
 - 5) Unit test is a type of _____ test.
A) Remedial B) Diagnostic C) Achievement D) Reference
 - 6) _____ is not a characteristics of democracy.
A) Regular elections B) Multiple parties method
C) Centerlization of power D) Freedom of mass media
 - 7) Content cum methodology means
A) Mastery on content
B) Mastery on method
C) Mastery on content and method
D) Meaningful integration of content and method

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

7

- 1) मूल्यमापनाच्या त्रिकोणाधिष्ठीत संकल्पनेत _____ या अंगाचा समावेश होत नाही.
अ) शैक्षणिक अनुभूती ब) अध्यापन पद्धती
क) मूल्यमापन साधने ड) उद्दिष्टे
- 2) भारतात _____ साली राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाची स्थापना करण्यात आली.
अ) 1995 ब) 1992 क) 1993 ड) 2010
- 3) साकारिक मूल्यमापनात विषयाच्या उद्दिष्टानुसार _____ प्रश्नांचा समावेश करावा.
अ) दैनंदिन निरीक्षण, प्रकल्प आणि चाचणी
ब) लेखी, तोंडी आणि प्रात्यक्षिक
क) स्वाध्याय, प्रयोग आणि तोंडी काम
ड) वर्गकार्य, उपक्रम आणि प्रात्यक्षिक
- 4) अभ्यासक्रम विश्लेषण करताना _____ घटकाचा विचार केला जात नाही.
अ) विद्यार्थी ब) मूल्ये क) उद्दिष्टे ड) गाभाभूत घटक
- 5) घटक चाचणी ही _____ चाचणीचा प्रकार आहे.
अ) उपचारात्मक ब) नैदानिक क) प्राविण्य ड) संदर्भीय
- 6) _____ हे लोकशाहीचे वैशिष्ट्ये नाही.
अ) नियमित निवडणूक ब) बहुपक्ष पद्धती
क) सत्तेचे केंद्रीकरण ड) प्रसारमाध्यमांचे स्वातंत्र्य
- 7) आशययुक्त अध्यापन पद्धती म्हणजे
अ) आशयावर प्रभुत्व
ब) पद्धतीवर प्रभुत्व
क) आशय व पद्धतीवर प्रभुत्व
ड) आशय आणि पद्धतींचे अर्थपूर्ण एकात्मिकरण

**B.Ed. – II (Semester – III) (New – CBCS) Examination, 2016
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT – HISTORY**

Day and Date : Saturday, 3-12-2016
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Marks : 28

2. Answer the following question. 10

State the types of in-service programme for history teacher. Explain the importance of conference and workshop to increase teachers professional growth.

OR

State the concept of evaluation. Explain the steps and importance of diagnostic test in history teaching.

3. Answer the following questions in brief.

- a) Explain the relation between curriculum and syllabus. 5
- b) Explain the importance of unit planning in history teaching. 5

OR

- a) Explain the criteria of a good text-book of history. 5
- b) Which aspects will you consider in preparing of year plan ? 5

4. Answer the following questions in brief (**any two**) 8

- a) State the need of international co-operation.
- b) State the importance of oral examination in history evaluation.
- c) State the need of history teacher organization.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 10
- इतिहास शिक्षकांसाठीच्या सेवांतर्गत प्रशिक्षणाचे प्रकार सांगा. शिक्षकांच्या व्यावसायिक वाढीसाठी परिषद व कार्यशालेतील सहभागाचे महत्व स्पष्ट करा.
- किंवा**
- मूल्यमापन संकल्पना स्पष्ट करा. इतिहास अध्यापनातील नैदानिक चाचणीच्या पायऱ्या व महत्व स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.
- अ) अभ्यासक्रम व पाठ्यक्रम यातील संबंध स्पष्ट करा. 5
- ब) इतिहास अध्यापनात घटक नियोजनाचे महत्व स्पष्ट करा. 5
- किंवा**
- अ) चांगल्या इतिहास पाठ्यपुस्तकाचे निकष स्पष्ट करा. 5
- ब) वार्षिक नियोजन करताना तुम्ही कोणत्या बाबी लक्ष्यात घ्याल ? 5
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : 8
- अ) आंतरराष्ट्रीय सहकार्याची गरज स्पष्ट करा.
- ब) इतिहासाच्या मूल्यमापनात तोंडी परीक्षेचे महत्व सांगा.
- क) इतिहास शिक्षक संघटनेची गरज स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Part – II) (Semester – III) (New-CBCS) Examination, 2016
PEDAGOGY OF GEOGRAPHY**

Day and Date : Saturday, 3-12-2016
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right side indicate the marks.**
3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative :

7

- 1) The following _____ statement is correct.
 - a) Syllabus is a part of curriculum
 - b) Curriculum is a part of syllabus
 - c) Curriculum and syllabus both are same
 - d) None of above
- 2) Identify the correct steps of constructivist lesson plan _____
 - a) Engage, explore, explain, elaborate, evaluate
 - b) Engage, explain, explore, elaborate, evaluate
 - c) Engage, elaborate, explain, explore, evaluate
 - d) Engage, elaborate, explain, evaluate, explore
- 3) The following _____ statement is incorrect.
 - a) Unit planning is a part of annual planning
 - b) Lesson planning is a part of unit planning
 - c) Annual planning is a part of unit planning
 - d) For effective work planning is essential
- 4) The following _____ is not related to syllabus construction.
 - a) Regional
 - b) Correlational
 - c) Concentric
 - d) Unit
- 5) Identify the aspect which is not included in unit planning ?
 - a) Content analysis
 - b) Objectives and specifications
 - c) Text-book analysis
 - d) Teaching methods and learning experiences

- 6) Mainly _____ types of occupations.
 a) One b) Two c) Three d) Four
- 7) The following _____ is the highest peak of India.
 a) Nanda Devi b) Kanchanganga c) Mount K₂ d) Everest

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

७

- १) खालील _____ विधान बरोबर आहे.
 अ) पाठ्यक्रम हा अभ्यासक्रमाचा भाग आहे
 ब) अभ्यासक्रम हा पाठ्यक्रमाचा भाग आहे
 क) अभ्यासक्रम आणि पाठ्यक्रम दोन्ही सारखेच आहेत
 ड) यापैकी नाही
- २) ज्ञानरचनावादी पाठ पायऱ्यांचा योग्य क्रम ओळखा _____
 अ) गुंतविणे, शोधणे, स्पष्ट करणे, विषद करणे, मूल्यमापन
 ब) गुंतविणे, स्पष्ट करणे, शोधणे, विषद करणे, मूल्यमापन
 क) गुंतविणे, विषद करणे, स्पष्ट करणे, शोधणे, मूल्यमापन
 ड) गुंतविणे, विषद करणे, स्पष्ट करणे, मूल्यमापन, शोधणे,
- ३) खालीलपैकी _____ विधान चुकीचे आहे.
 अ) घटक नियोजन हा वार्षिक नियोजनाचा भाग आहे
 ब) पाठ नियोजन हा घटक नियोजनाचा भाग आहे
 क) वार्षिक नियोजन हा घटक नियोजनाचा भाग आहे
 ड) परिणामकारक कार्यासाठी नियोजन आवश्यक आहे
- ४) खालीलपैकी _____ पाठ्यक्रम रचनेशी संबंधित नाही.
 अ) प्रादेशिक ब) सहसंबंधात्मक क) समकेंद्र ड) घटक
- ५) घटक नियोजनामध्ये समाविष्ट नसलेला घटक ओळखा _____
 अ) आशय विश्लेषण ब) उद्दिष्टे आणि स्पष्टीकरण
 क) पाठ्यपुस्तक विश्लेषण ड) अध्यापन पद्धति आणि अध्ययन अनुभव
- ६) प्रामुख्याने व्यवसायाचे _____ प्रकार पडतात.
 अ) एक ब) दोन क) तीन ड) चार
- ७) खालीलपैकी _____ हे भारतातील सर्वोच्च शिखर आहे.
 अ) नंदादेवी ब) कांचनगंगा
 क) माऊंट गॉडवीन ऑस्टिन (माऊंट K₂) ड) एव्हरेस्ट

Seat No.	
-------------	--

**B.Ed. (Part – II) (Semester – III) (New-CBCS) Examination, 2016
PEDAGOGY OF GEOGRAPHY**

Day and Date : Saturday, 3-12-2016

Marks : 28

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right side indicate the marks.**

2. What is unit planning ? Explain need, importance and various aspects of unit planning. 10

OR

State the types of examinations and explain in detail various types of the objective questions with suitable examples. 10

3. Write short answers of following questions :
- a) State the aspects of textbook analysis. 5
- b) State the difference between curriculum and syllabus. 5

OR

- a) State the types of lesson plan. 5
- b) Explain need and importance of diagnostic test. 5

4. Write short answers of following questions (**any 2**) : 8
- a) State the various types of occupations in Maharashtra.
- b) Which in service programmes are essential for professional growth of Geography teacher.
- c) State the essential qualities of Geography teacher.

मराठी रूपांतर

२. घटक नियोजन म्हणजे काय ? घटक नियोजनाची अंगे, गरज व महत्त्व स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- परीक्षा प्रकार सांगा आणि वस्तुनिष्ठ प्रश्नांचे प्रकार उदाहरणासह स्पष्ट करा. १०
३. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :
- अ) पाठ्यपुस्तक विश्लेषणाचे घटक सांगा. ५
- ब) अभ्यासक्रम आणि पाठ्यक्रम यामधील फरक सांगा. ५
- किंवा**
- अ) पाठ नियोजनाचे प्रकार सांगा. ५
- ब) नैदानिक चाचणीची गरज आणि महत्त्व सांगा. ५
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :
- अ) महाराष्ट्रातील व्यवसायाचे विविध प्रकार सांगा. ८
- ब) भूगोल शिक्षकाच्या व्यवसायिक वृद्धीसाठी कोणते सेवांतर्गत कार्यक्रम आवश्यक आहेत ?
- क) भूगोल शिक्षकाची आवश्यक गुणवैशिष्ट्ये सांगा.